

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Forma, frekvence a postavení příslovečného určení ve španělských
neliterárních textech v porovnání s češtinou

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Králová, CSc.

Autor práce: Renata Lexová
Studijní obor: Španělský jazyk
Ročník: druhý

2011

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné databázi STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 29. října 2011

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. PhDr. Janě Králové, CSc. za její vstřícnou spolupráci a velmi cenné připomínky při vedení mé diplomové práce.

Anotace

LEXOVÁ, Renata, *Forma, frekvence a postavení příslovečného určení ve španělských neliterárních textech v porovnání s češtinou*, diplomová práce, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústav romanistiky, 2011.

Diplomová práce *Forma, frekvence a postavení příslovečného určení ve španělských neliterárních textech v porovnání s češtinou* je rozdělena do tří kapitol. První kapitola, která je dále členěna do devíti podkapitol se věnuje teoretické klasifikaci a rozřídění příslovečného určení podle několika různých gramatik. Úvodní část tedy představuje základní literaturu k tématu a pozornost je věnována především klasifikaci příslovečného určení podle *Nové gramatiky španělského jazyka* od Španělské královské akademie. Jádro práce tvoří druhá kapitola, praktická část práce, ve které je vycházeno z odborné analýzy publicistických textů a to konkrétně dvou jazykových verzí, španělské a české. Na základě analýzy těchto textů je porovnávána forma, frekvence a postavení příslovečného určení. Pozornost je věnována především příslovečnému určení místa, času a způsobu, které jsou podrobeny hlubší analýze. Ostatní příslovečná určení jsou stručně vyhodnocena a popsána. Celkové shrnutí je uvedeno v závěru, který je doplněn o grafické zpracování a tabulky. Součástí diplomové práce je také resumé ve španělštině.

Abstract

LEXOVÁ, Renata, *Form, frequency and position of adverbial in Spanish nonliterary texts in comparison with Czech*, diploma thesis, Faculty of arts of the South-Bohemian University in České Budějovice, Institute of Romance studies, 2011.

Diploma thesis *Form, frequency and position of adverbial in Spanish nonliterary texts in comparison with Czech* is split into three chapters. First chapter which is divided in 9 subchapters that consists of theoretical part and describes classification of adverbial according to several different grammars. The introductory part presents the basic literature related to the topic and the attention is also brought to classification of adverbial according to Grammar of Spanish language that was published by Spanish Royal Academy. Center of this work is based on second chapter practical part of this thesis in which we proceed from analysis of journalistic texts. Specifically from two language version – Spanish and Czech. Based on analysis of these texts we focus our attention on form, frequency and position of adverbial. Special attention is put mainly on analysis of adverbial of location, time and manner. Other adverbials are only briefly evaluated and described. The total summary is given in the conclusion and includes graphs and tables. Summary in Spanish makes part of this thesis.

Obsah

ÚVOD.....	8
1. PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ VE ŠPANĚLŠTINĚ	10
1.1. EL ENFOQUE CONTRASTIVO: EL COMPLEMENTO CIRCUNSTANCIAL EN ESPAÑOL DESDE LA ÓPTICA DEL HALANTE CHECO - VYJÁDRĚNÍ PŘÍSLOVEČNÉHO URČENÍ VE ŠPANĚLSKÉ A V ČESKÉ VĚTĚ	11
1.2. EL ENFOQUE CONTRASTIVO: EL COMPLEMENTO CIRCUNSTANCIAL EN ESPAÑOL DESDE LA ÓPTICA DEL HALANTE CHECO.....	14
1.2.1. <i>Příslovečné určení v češtině – povinný/nepovinný doplněk.....</i>	14
1.2.2. <i>Příslovečné určení v češtině – slovesná perifráze ve španělštině.....</i>	15
1.2.3. <i>Příslovečné určení v češtině – podstatné jméno ve funkci.....</i>	16
1.2.4. <i>Příslovečné určení v češtině – podmět ve španělštině.....</i>	16
1.2.5. <i>Příslovečné určení v češtině – konstrukce s infinitivem, gerundiem nebo participiem ve španělštině</i>	17
1.3. SINTAXIS DEL ESPAÑOL ACTUAL	18
1.3.1. PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ MÍSTA.....	19
1.3.2. PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ ČASU	20
1.3.3. PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ ZPŮSOBU	21
1.3.3.1. <i>Modální příslovečné určení komitativní.....</i>	21
1.3.3.2. <i>Modální příslovečné určení prostředku.....</i>	21
1.3.3.3. <i>Modální příslovečné určení výsledku činnosti.....</i>	22
1.3.3.4. <i>Nemodální příslovečné určení množství.....</i>	22
1.3.3.5. <i>Nemodální příslovečné určení doprovodu.....</i>	22
1.3.3.6. <i>Nemodální příslovečné určení původce děje.....</i>	23
1.3.3.7. <i>Nemodální příslovečné určení reference.....</i>	23
1.3.3.8. <i>Nemodální příslovečné určení původu.....</i>	24
1.3.3.9. <i>Nemodální příslovečné určení zastoupení.....</i>	24
1.3.4. KLASIFIKACE PODLE PŘÍČINY	25
1.3.5. PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ KVALITATIVNÍ A KVANTITATIVNÍ.....	26
1.4. GRAMÁTICA DIDÁCTICA DEL ESPAÑOL.....	27
1.4.1. RŮZNÉ DRUHY PŘÍSLOVEČNÉHO URČENÍ Z HLEDISKA JEJICH SÉMATICKE ROLE VE VĚTĚ.....	29
1.5. NUEVA GRAMÁTICA DE LA LENGUA ESPAÑOLA	31
1.6. KLASIFIKACE PŘÍSLOVEČNÉHO URČENÍ PODLE NOVÉ GRAMATIKY ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA.....	34
1.6.1. <i>Klasifikace podle množství.....</i>	34
1.6.2. <i>Klasifikace podle místa.....</i>	35
1.6.3. <i>Klasifikace podle času.....</i>	36
1.6.4. <i>Klasifikace podle zřetele.....</i>	38
1.6.5. <i>Klasifikace podle způsobu.....</i>	39
1.6.6. <i>Klasifikace podle potvrzení.....</i>	40
1.6.7. <i>Klasifikace podle popření.....</i>	40
1.6.8. <i>Klasifikace podle přání.....</i>	41
1.6.9. <i>Klasifikace podle pochybnosti, možností a pravděpodobnosti.....</i>	41
1.7. POSTAVENÍ PŘÍSLOVEČNÉHO URČENÍ.....	41
1.8. ZÁKLADNÍ MLUVNICE ČESKÉHO JAZYKA I.....	44
1.9. ZÁVĚRY, KTERÉ VYPLÝVAJÍ Z TEORETICKÉ ČÁSTI.....	47
2. FORMA, FREKVENCE A POSTAVENÍ PŘÍSLOVEČNÉHO URČENÍ – ANALÝZA ŠPANĚLSKÝCH A ČESKÝCH TEXTŮ	49
2.1. KRITÉRIA ODLIŠENÍ PŘEDMĚTU A PŘÍSLOVEČNÉHO URČENÍ	50
2.2. SPECIFIKACE ANALÝZY	51
2.2. PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ MÍSTA VE ŠPANĚLSKÝCH A V ČESKÝCH TEXTECH.....	52
2.2.1. <i>Forma příslovečného určení místa.....</i>	53
2.2.2. <i>Postavení příslovečného určení místa.....</i>	54
2.2.3. <i>Frekvence příslovečného určení místa.....</i>	55

2.2.4. Porovnání španělského a českého příslovečného určení místa	58
2.3. PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ ČASU VE ŠPANĚLSKÝCH A V ČESKÝCH TEXTECH	59
2.3.1. Forma příslovečného určení času	59
2.3.2. Postavení příslovečného určení času	61
2.3.3. Frekvence příslovečného určení času	61
2.3.4. Porovnání španělského a českého příslovečného určení času	64
2.4. PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ ZPŮSOBU VE ŠPANĚLSKÝCH A V ČESKÝCH TEXTECH	65
2.4.1. Forma příslovečného určení způsobu.....	65
2.4.2. Postavení příslovečného určení způsobu.....	66
2.4.3. Frekvence příslovečného určení způsobu.....	67
2.4.4. Porovnání španělského a českého příslovečného určení způsobu.....	70
2.5. OSTATNÍ PŘÍSLOVEČNÁ URČENÍ VE ŠPANĚLSKÉM TEXTU	71
2.6. OSTATNÍ PŘÍSLOVEČNÁ URČENÍ V ČESKÉM TEXTU	72
3. ZÁVĚR.....	74
RESUMEN.....	83
SEZNAM LITERATURY	88

Úvod

Přísllovečné určení vyjadřuje ve větě větný člen, který blíže určuje okolnosti děje nebo daného předmětu, za kterých děj probíhá. Jeho forma může být vyjádřena několika možnými způsoby, jeho užití ovšem není paralelně shodně vyjádřené ve španělském jazyce v porovnání s jazykem českým. Shodně v obou jazycích rozvíjí sloveso, přídavné jméno nebo další příslovce ve větě. Odlišná je i frekvence a postavení přísllovečného určení.

Cílem diplomové práce je komparace formy, frekvence a postavení přísllovečného určení ve španělských a českých neliterárních textech. Vzhledem k tomu, že není k dispozici dostatek bibliografie zabývající se touto problematikou, východiskem při zpracování teoretické části se stalo několik gramatických příruček. Praktická část práce je postavena na analýze textů dvou jazykových verzí, české a španělské.

Pro svou práci vycházela autorka z publicistických textů, denních internetových zpráv španělského periodika El País, českých Hospodářských novin (tištěného deníku) a Idnes (internetového portálu). Tématika jednotlivých zpráv byla záměrně vybírána z několika oborů, aby se jazyk navzájem prolínal napříč obory.

Ve své práci bude autorka pracovat s několika gramatickými příručkami, např. s *Nueva Gramática de la lengua española*¹ Královské španělské akademie, s komparativní studií *El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo*² od profesorky Jany Králové, s další studií profesorky Jany Králové *Frecuencia relativa de los elementos oracionales en español*³, *Sintaxis del español actual*⁴ od autorů Zavadila a Čermáka, *Gramática didáctica del español*⁵ od autora Gómeze Torrega, nebo *Základní mluvnici českého jazyka* 1⁶ od kolektivu autorů Styblík, Čechová, Hauser a Hošnová. V teoretické části práce bude pozornost soustředěna na klasifikaci druhů

¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE.

² KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974.

³ KRÁLOVÁ J. (2005): „Frecuencia relativa de los elementos oracionales en español“. In: *Las lenguas románicas: su unidad y diversidad*, P. Čermák – J. Tláškal (eds.), Praha, Univerzita Karlova – Filozofická fakulta.

⁴ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum.

⁵ GÓMEZ TORREGO L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Ediciones SM, Madrid.

⁶ STYBLÍK, V.: ČECHOVÁ, M.: HAUSER, P.: HOŠNOVÁ, E. (2004): *Základní mluvnice českého jazyka 1*. Vyd. Praha: SPN.

a postavení příslovečného určení. Vycházet budeme především z výše uvedených gramatických příruček.

V analytické části se zaměříme na formu, frekvenci a postavení příslovečného určení na základě zpracované textové analýzy. Cílem analytické části je zjistit, v čem se forma, frekvence a postavení českého příslovečného určení liší od španělského nebo naopak, v čem je vyjádření příslovečného určení v obou sledovaných jazycích shodné.

Vzhledem k omezenému rozsahu diplomové práce bude pozornost věnována pouze analýze třech druhů příslovečného určení, a to příslovečné určení místa, času a způsobu, jejichž klasifikace je v obou sledovaných jazycích stejná. Zjištěné závěry budou shrnuty v závěrečné části práce a zároveň se pokusíme nalézt odpovědi na otázky: *Jaká je nejčastější forma a postavení příslovečného určení ve španělském a v českém jazyce, případně jak se od sebe vyjádření liší a jaká je frekvence použití příslovečného určení v těchto dvou sledovaných jazycích.*

1. Přísllovečné určení ve španělštině

Přísllovečné určení je adverbialní prvek, který je neměnný a charakterizuje se typicky dvěma faktory. První faktor je morfologický, kdy jeho flexe je invariabilní. Další funkce je syntaktická, kdy projevuje schopnost vytvořit přeměnu s dalšími syntaktickými prvky na různé kategorie. Přísllovečné určení disponuje velkou syntaktickou pohyblivostí, protože vykazuje různé druhy, které se projevují několika způsoby. Jako slova neohebná vyjadřují různé bližší okolnosti dějů nebo předmětů, jako je např. místa, času, způsobu, příčiny, důvodu anebo označují stupeň vlastnosti nebo míru věci.⁷

Přísllovečné určení nikdy nevytváří jmenné funkce podmětu, předmětu přímého, nepřímého nebo předložkového.⁸

Přísllovečné určení rozvíjí ve větě hned několik větných členů, a to nejčastěji sloveso podobným způsobem, jakým přívlastek rozvíjí ve větě substantivum.

Příklad⁹: *Hemos llegado **tarde**.*

*Estamos **allí**.*

*Pasaban por la calle **tranquilamente**.*

*Vivo **aquí**.*

Kromě slovesa rozvíjí i adjektivum nebo další adverbium ve větě.

Příklad: *Es una novedad **muy importante**.*

***Sumamente satisfecho** de los resultados.*

*Está contento porque nadie le reconoce y se siente **poco conocido**.*

***Irremediabilmente lejos** de su patria.*

Pokud by ovšem příslovce ve větě rozvíjelo podstatné jméno, pak neplní funkci přísllovečného určení, ale stává se ve větě přívlastkem neshodným.

⁷ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 70.

⁸ GÓMEZ TORREGO L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Ediciones SM, Madrid. s. 204.

⁹ Všechny příklady kapitoly citovány z *Sintaxis del español actual* (Zavdil; Čermák 2008: 69-70).

Přísllovečné určení ale může rozvíjet i větu vedlejší nebo může též rozvíjet různými způsoby i obsah celé věty. Podle této klasifikace bychom mohli přísllovečná určení rozdělit na dva typy. Jednak jsou to ta, která modifikují pouze větný člen a jsou tak začleněná do větné stavby nebo ta, která modifikují obsah celé věty a nejsou do větné stavby začleněná, protože stojí samostatně.

Příklad: Quédate **donde** estás.

Mientras que estás aquí voy a ver a las niñas.

Probablemente son ya las cuatro.

Consecuentemente, no hay nada que hacer.

Přísllovce modifikující obsah věty se nazývají adverbialní vazbou a většinou jsou tvořeny více slovy a vykonávají syntaktickou funkci, která odpovídá příslovcím jako jsou např. *de repente* nebo *sin duda*.

1.1. El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo¹⁰ - Vyjádření přísllovečného určení ve španělské a v české větě

V každé větě může být několik přísllovečných určení, jejichž základní funkcí je určit okolnosti, které označují nebo zabarvují to, co chceme větou vyjádřit. Porovnání mezi češtinou a španělštinou slouží k vyjasnění rozdílů, které mezi oběma jazyky existují.

Přísllovečné určení ve španělštině bývá obvykle vyjádřeno:

- příslovcem, přísllovečným výrazem nebo skupinou příslovcí

Příklad: *No lo hagas hoy*.

Dígamelo lo antes posible.

¹⁰ KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1961-1967.

- podstatným jménem nebo nominální skupinou ve spojení s předložkou

Příklad: *Dice que está **en casa**.*

*Lo hace **con amabilidad**.*

- podstatným jménem nebo nominální skupinou bez předložky

Příklad: *Nos vamos a ver **el sábado**.*

*Regresa **todos los días**.*

- přídavným jménem, které ovšem zůstává neměnné v rodě a čísle

Příklad: *El obrero trabaja **duro**.*

- podstatným jménem ve spojení s přídavným jménem, která se vyskytují v časovém vztahu

Příklad: ***La última vez que lo dijo**, no lo piensó en serio.*

- zájmenem ve spojení s předložkou

Příklad: ***Entre tú y yo** no hay nada.*

*¿**Con quién** hablas?*

- konstrukcemi ve spojení s infinitivem, gerudiem nebo participiem

Příklad: ***Al dejarlo solo**, se calmó.*

***Haciendolo él**, todo el mundo será contento.*

***Iniciada la conferencia**, todo el mundo preparó sus cuadernos de apuntes.*

- vedlejší větou

Příklad: ***Cuando terminaba su tarea**, se puso contento.*

Naproti tomu příslovečné určení v češtině bývá obvykle vyjádřeno pouze čtyřmi možnými způsoby:

- příslovcem nebo příslovečným výrazem

Příklad: *Vrátil se do vlasti.* – *Regresó a su patria.*

- podstatným jménem nebo nominální skupinou skloňovanou bez předložky

Příklad: *Jeli vlakem.* – *Viajaban en tren.*

- podstatným jménem nebo nominální skupinou skloňovanou pomocí předložky

Příklad: *Vrátili se na univerzitu.* – *Regresaron a la universidad.*

- vedlejší větou

Příklad: *Udělá to, i když nebude chtít.* – *Lo haré aunque no quiera.*

Některá česká příslovce mají slovtvorný základ i význam příbuzný s přídavnými jmény, od kterých se rozvíjí. Pro češtinu je také typické, že příslovce vznikají ustrnutím prostých pádů jmen jako např. *blízko, daleko, kolem, úhrnem*, případně prostřednictvím předložkových pádů, tj. spojením předložky s podstatným jménem, přídavným jménem, zájmenem, číslovkou anebo ve spojení s příslovcem.

Příklad: *hromadně, pomalu, provždy, předloni.*

Kromě výše popsaných způsobů vzniká příslovce i spojením předložky s jiným slovem. Vznikají tak tzv. příslovečné spřežky, které se píší většinou jako jedno slovo dohromady.

Příklad: *dokonce, zejména, beztoho, zprvu, potom.*

Některá tato spojení se však mohou psát dvojím způsobem, a to jak dohromady, tak zvlášť.

Příklad: *například x na příklad, zpočátku x z počátku.*

Povahu příslovcí nabývají i příslovečné výrazy vzniklé z ustáleného spojení několika slov.

Příklad: *cestou necestou, chtě nechtě, stůj co stůj.*

1.2. *El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo*¹¹

Studie profesorky Jany Králové poskytuje kontrastivní zaměření na české a španělské příslovečné určení z pohledu českého mluvčího. Studie vycházela z komparace českých a španělských publicisticky orientovaných textů.

V porovnání s češtinou disponuje španělština velkou variací forem pro vyjádření příslovečného určení. Podle studie *El Enfoque Contrastivo: El Complemento Circunstancial En Español Desde La Óptica Del Hablante Checo* profesorky Jany Králové odpovídá výskytu na sto příslovečných určení v českých textech zhruba mezi čtyřicetisedmi a padesátišesti příslovečných určení v textech španělských.¹²

V některých případech může příslovečné určení hrát zcela odlišnou roli ve španělských nebo naopak českých textech.

1.2.1. **Příslovečné určení v češtině – povinný/nepovinný doplněk predikátu ve španělštině**¹³

V některých případech může české příslovečné určení odpovídat ve španělštině povinnému nebo naopak nepovinnému předmětu, který rozvíjí predikát.

Příklad povinného rozvíjení predikátu¹⁴:

*Elisa parece **amable**. – Elisa se zdá být **milá**.*

*Eduardo parece **cansado**. – Eduardo působí **unaveně**.*

¹¹ KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1967-1973.

¹² KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1967.

¹³ KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1967-1968.

¹⁴ Příklady citovány z KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1967 – 1968.

V tomto případě lze větu opsat i pomocí konstrukce *–mente*.

Eduardo parece cansadamente.

Příklad nepovinného rozvíjení predikátu¹⁵:

*Elisa sonrió **contenta**. – Elisa se **spokojeně** usmívala.*

*Cortó la yerba **corta**. – Ostříhal trávu **nakrátko**.*

V tomto případě nelze větu opsat pomocí:

Cortó la yerba **cortamente.*

1.2.2. Příslovečné určení v češtině – slovesná perifráze ve španělštině¹⁶

Ve španělštině je možné vyjádřit některá příslovečná určení prostřednictvím slovesné perifráze.

Příklad: *La cena que ahora mismo **estoy cocinando**. – Večeře, kterou právě teď vařím.*

Možný je i opis: *La cena que **ahora mismo cocino**.*

Ačkoli slovesná perifráze se pojí především se slovesem, tak právě slovesný aspekt a modalita mohou nést význam, který odpovídá českému příslovečnému určení. V češtině neexistuje možnost vytvoření slovesné perifráze.

¹⁵ Příklady citovány z KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1968.

¹⁶ KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1968.

1.2.3. Příslovečné určení v češtině – podstatné jméno ve funkci předmětu přímého ve spojení s přídavným jménem ve španělštině¹⁷

V tomto typu vět bývá široký význam slovesa upřesněn prostřednictvím přímého předmětu a vlastní příslovce je vyjádřeno přídavným jménem.

Příklad: *Tiene una sonrisa amarga.* – *Usmívá se kysele.*¹⁸

Možný je i opis: *Sonríe amargamente.*

Příklad: *Adopta una actitud crítica ante ello.* – *Staví se k tomu kriticky.*

I v tomto případě je možný opis: *Se para críticamente ante ello.*

1.2.4. Příslovečné určení v češtině – podmět ve španělštině¹⁹

Do této skupiny řadíme takové typy vět, ve kterých příslovečné určení v češtině odpovídá ve španělštině vyjádření podstatného jména, které ovšem přebírá funkci příslovečné určení.

Příklad: *El frío mató las flores.* – *Květy zašly mrazem.*²⁰

Možný je i opis: *Las flores perecieron del frío.*

El helado engorda. – *Po zmrzlině se tloustne.*

Možný je i opis: *Después del helado/Después de comer helado/Comiendo helado se engorda.*²¹

¹⁷ KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1969.

¹⁸ Příklady citovány z KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1969.

¹⁹ KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1969.

²⁰ Příklady citovány z KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1969.

1.2.5. Příslovečné určení v češtině – konstrukce s infinitivem, gerundiem nebo participiem ve španělštině²²

Ve španělštině je velmi často možné vyjádřit příslovečné určení pomocí vazby s infinitivem, gerundiem nebo participiem. Čeština na rozdíl od španělštiny nedisponuje prostředky pro vyjádření infinitivních a gerundiálních vazeb anebo vazeb s participii, které by ve větě plnily úlohu příslovečného určení.

Příklad s infinitivem²³: *El Ministerio de Cultura ha dado un plazo máximo de un mes para elegir el emplazamiento definitivo del archivo.* – *Ministerstvo kultury stanovilo poslední lhůtu jednoho měsíce pro výběr definitivního místa pro archiv.*

Příklad s gerundiem²⁴: *Empezar a trabajar en el proyecto, siguiendo todas las instrucciones del jefe de Protocolo de la Zarzuela.* – *Začít pracovat na příslušných projektech, vždy podle instrukcí šéfa protokolu Královského paláce.*

Příklad s participiem²⁵: *Elegida el 27 de junio de 1996, la autora de la „Primera memoria“ se convierte en la cuarta mujer.* – *Po svém zvolení 27. 6. 1996 se autorka knihy „Primera memoria“ stává čtvrtou ženou.*

²¹ Příklady citovány z KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1969.

²² KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1970.

²³ Příklad citován z KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1970.

²⁴ Příklad citován z KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1970.

²⁵ Příklad citován z KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1970.

1.3. *Sintaxis del español actual*²⁶

Publikace *Syntax současně španělštiny* od autorů Čermáka a Zavadila říká, že příslovečné určení označuje nějakou okolnost, rozvíjí výše uvedené větné členy, aniž by obecně mělo valenční charakter, ačkoli existují i výjimky, kdy příslovečné určení je valenční.²⁷

Příklad²⁸ valenční závislosti: *La policía irrumpió en la discoteca.*

* *La policía irrumpió.*

María reside en Vigo.

* *María reside.*

José procede de Praga.

* *José procede.*

Pro syntaktickou strukturu věty je příslovečné určení většinou členem fakultativním př. *estabámos más o menos contentos X estabámos contentos.* Ve větě *byli více méně spokojení* představuje příslovečné určení fakultativní větný člen.

Obligatořním větným členem se stává ve větách toho typu, kde na prvním místě stojí podmět, sloveso a následuje příslovečné určení, bez něhož by věta postrádala význam.

Příklad: *El entierro será en lunes.*

Príslovečné určení se vyjadřuje prostřednictvím příslovce nebo pomocí předložkové konstrukce (spojení předložky s příslovcem anebo předložky s podstatným jménem). Dalším způsobem pro vyjádření příslovečného určení je i spojení podstatného jména s příslovcem).²⁹

Příklad³⁰: *Se ha ido muy lejos.*

Nos veremos otro día.

²⁶ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 69-89.

²⁷ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 69.

²⁸ Příklady citovány ze ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 69.

²⁹ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 69.

³⁰ Příklady citovány ze ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 69.

Se fue calle arriba.

Tuvimos que volver kilómetros atrás.

Obečně tito autoři klasifikují příslovečné určení na příslovečné určení místa, času, způsobu a příčiny. Do příslovečného určení příčiny řadí příslovečné určení důvodu, účelu, podmínky a přípustky. Do příslovečného určení způsobu řadí příslovečná určení čistě modální, komitativní, množství, komparace, doprovodu, agenta nebo původce děje, prostředku, původu, reference, výsledku činnosti a náhrady.³¹ V následujících podkapitolách se zaměříme na jejich podrobnější klasifikaci.

1.3.1. Příslovečné určení místa³²

Příslovečné určení místa označuje speciální charakter nějaké okolnosti nebo situace. Mezi nejčastější příslovce, která označují příslovečné určení místa, patří především ukazovací příslovce *aquí, ahí, allí* a jejich varianty ve spojení s předložkami.

Nejčastěji ovšem příslovečné určení místa bývá vyjádřeno prostřednictvím jmenného vyjádření, a to ve spojení předložky a podstatného jména, nebo předložky ve spojení s příslovcem. Možné je jeho vyjádření i prostřednictvím adverbálních vazeb.

Příklad: *La Estación Central está allí.*

Carmen trabaja en la Universidad.

Hacia largos paseos a lo largo del río.

Los hombres caminaban cuesta arriba.

Adverbium *donde* může také nabýt na první pohled funkci předložky, ale na rozdíl od skutečných předložek se přinejmenším ve Španělsku nepřipouští objektivní pronominalizace.³³

³¹ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 70.

³² ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 70-71.

³³ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 71.

Příklad: *Volveré **donde tú**.*

*Y todos iban **donde los demás**.*

*La mujer salió advirtiéndole que iban **donde su cuñado** para que no les aguardase.*

Zároveň může vymezovat bližší určení následného děje.

Příklad: *Nos encontraremos **en Praga en la Plaza Venceslao bajo el caballo**.*

***Ahí debajo** no encontraréis más que la basura.*

***De Madrid a Valladolid** son doscientos kilómetros.*

1.3.2. **Příslopečné určení času**³⁴

Příslopečné určení času označuje časový charakter nějaké situace nebo události. Velmi často bývá vyjádřeno prostřednictvím ukazovacích příslovcí *aquí, ahí, allí* a jejich varianty ve spojení s předložkou. Protože nedisponuje příslopečné určení času dostačujícím množstvím příslovcí pro jeho vyjádření, je možné ho vyjádřit i pomocí adverbálních vazeb, anebo prostřednictvím spojení předložky s podstatným jménem nebo příslovcem.

Příklad: ***Entonces** no era fácil conseguir comida.*

***Entretanto**, la marquesa dormitaba y las hijas del marqués hacían labores.*

***Después de la comida** estuvieron hablando largo rato.*

Stejně jako příslopečné určení místa, i příslopečné určení času může vymezovat bližší určení následujícího děje a vytvářet souvislé jazykové determinace.

Příklad: *Salieron **ayer por la mañana antes del amanecer**.*

*Llegaron **el sábado muy tarde por la noche**.*

*Trabajaba **desde la mañana hasta la noche**.*

³⁴ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 71-73.

1.3.3. Příslowečné určení způsobu³⁵

Příslowečné určení způsobu označuje nějakou okolnost, která vyjadřuje modální charakter slova a gramatika *Sintaxis del español acual* nám nabízí následující klasifikaci:³⁶

- příslowečné určení čistě modální (complemento circunstancial propiamente modal)
- příslowečné určení nemoální (impropiamente modal)

1.3.3.1. Modální příslowečné určení komitativní³⁷

Příslowečné určení komitativní označují okolnost vnějšího charakteru, který doprovází slovesný proces a specifikuje stav nebo situaci, ve které se nachází původce děje. Zeptáme se na něho pomocí otázky *¿en qué estado?*, *¿en qué situación?*, *¿haciendo qué?*. Nejčastěji bývá vyjádřeno pomocí předložky s podstatným jménem.

Příklad: *Juan trabaja con mala luz.*

Tuve que dar la clase con fiebre.

La maestra está de mal humor.

1.3.3.2. Modální příslowečné určení prostředku³⁸

Příslowečné určení prostředku označuje prostředek/nástroj, prostřednictvím něhož se realizuje určitá činnost. Ptáme se na něho otázkou *¿cómo?*, nebo *¿utilizando qué?*. Nejčastěji je vyjádřeno pomocí předložky *con/por/en/a* s podstatným jménem nebo pomocí složené předložky *por medio de*, *con ayuda de* s podstatným jménem.

³⁵ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 70.

³⁶ Španělská gramatika nepoužívá tak podrobné sématické členění příslowečného určení způsobu jako česká gramatika, nicméně někteří španělští gramatikové (např. E. Alarcos Llorach) upozorňují na skutečnost, že existuje členění na příslowečná určení čistě modální a příslowečná určení nemoální. (Zavadil, Čermák 2008: 73). Tato podrobná česká klasifikace byla vytvořena Vladimírem Šmilauerem. Pro naši práci a porovnání ovšem toto členění z publikace *Sintaxis del español actual* využijeme.

³⁷ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 73-74.

³⁸ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 84.

Příklad: *Iremos en tren.*

Escribió la tarea con lápiz.

Conversaron por medio de un intérprete.

1.3.3.3. Modální příslovečné určení výsledku činnosti³⁹

Příslovečné určení výsledku činnosti vyjadřuje výsledek nějaké proměny, procesu, který vede ke změně stavu. Příslovečné určení výsledku zjistíme např. otázkami *¿obteniendo qué?*, *¿con qué resultado?*. Bývá vyjádřeno pomocí předložky *en* s podstatným jménem.

Příklad: *Juan dividió el pan en tres partes.*

El noviazgo acabó en boda.

Terminaron el juego de ajedrez en empate.

1.3.3.4. Nemoďální příslovečné určení množství⁴⁰

Příslovečné určení množství označuje kvantitativní charakter okolnosti. Určíme ho pomocí otázky *¿cuánto?* nebo jeho variací ve spojení s předložkou. Příslovečné určení množství bývá nejčastěji vyjádřeno pomocí příslovce vyjadřující množství nebo adverbální fráze.

Příklad: *Lee mucho, pero escribe poco.*

Somos demasiado curiosos.

Estudia a más no poder.

1.3.3.5. Nemoďální příslovečné určení doprovodu⁴¹

³⁹ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 86.

⁴⁰ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 74.

⁴¹ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 83.

Přísluvečné určení doprovodu označuje doprovázení během realizace určitého procesu, kdy proces je vyjádřen určitým slovesem. Zeptáme se na něho pomocí otázky ¿con quién/quiénes?, ¿con qué?. Nejčastěji bývá vyjádřeno pomocí předložky s podstatným jménem nebo osobním zájmenem.

Příklad: *Maria se casará **con su novio**.*

*Trabaja **conmigo** desde hace diez años.*

*Vivo **con el otro**.*

1.3.3.6. Nemoďální přísluvečné určení původce děje⁴²

Přísluvečné určení původce nebo činitele děje označuje agenta (životného rodu) nebo původce (neživotného rodu) pasivního děje. Zjistíme ho podle otázky ¿realizado/causado por quién/quiénes?, nebo ¿realizado/causado por qué?. Bývá vyjádřeno předložkou *por/de* s podstatným jménem.

Příklad: *El ladrón fue detenido **por la policía**.*

*La noticia es divulgada **por la prensa**.*

*La excursión fue cancelada **por el mal tiempo**.*

1.3.3.7. Nemoďální přísluvečné určení reference⁴³

Přísluvečné určení reference klade důraz na syntaktický člen, který označuje to, co je bráno v úvahu během zmíněného procesu. Na přísluvečné určení reference se zeptáme pomocí otázky ¿con respecto a quién/quiénes/qué?. Může být vyjádřeno předložkami *con/de* s podstatným jménem, složenými předložkami *en cuanto a*, *en comparación con* s podstatným jménem nebo spojením přídavného jména s předložkou *de* s podstatným jménem.

⁴² ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 83.

⁴³ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 85-86.

Příklad: *En cuanto a mi madre, no puedo decir nada.*

En comparación con el año pasado, no puedo quejarme.

Es amable de carácter.

1.3.3.8. Nemoďální příslovečné určení původu⁴⁴

Příslovečné určení původu nebo materie označuje původ nebo předmět nějakého procesu. Určíme ho pomocí otázky *¿procedente de quién/quienes?*, *¿procedente de qué?*, *¿con qué/de qué materia/material?*. Bývá vyjádřeno předložkou *de* s podstatným jménem označující původ, složenou předložkou *de parte de* s podstatným jménem označující původ nebo předložkami *de/con* s podstatným jménem označující materii.

Příklad: *De mis padres no he recibido ninguna noticia.*

El novio viene de buena familia.

De esta madera se fabrican sillas.

1.3.3.9. Nemoďální příslovečné určení zastoupení⁴⁵

Příslovečné určení zastoupení vyjadřuje nahrazení jedné podstaty za jinou. Ptáme se na něho pomocí *¿en vez de quién/quienes?*, nebo *¿a cambio de qué?*. Bývá vyjádřeno prostřednictvím předložky *por* s podstatným jménem, složenými předložkami *en vez de*, *en lugar de*, *a cambio de* s podstatným jménem.

Příklad: *Nadie puede hacerlo por ti.*

Hoy limpiaré el piso en vez de mi madre.

El metal fue sustituido por el plástico.

⁴⁴ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 84-85.

⁴⁵ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 86.

1.3.4. Klasifikace podle příčiny⁴⁶

Klasifikace příslovečného určení podle příčiny rozeznává čtyři druhy příčinných relací. Jsou to:

- příslovečné určení důvodu,
- příslovečné určení účelu,
- příslovečné určení podmínky,
- příslovečné určení přípustky.

Příslovečné určení důvodu označuje příčinu slovesného děje. Příslovečné určení důvodu zjistíme nejjednodušeji pomocí otázky *¿por qué?*.

Nejčastější příslovce důvodu jsou: předložky *por/de* + podstatné jméno, předložky *gracias a, por motivo de, a causa de, debito a* + podstatné jméno, případně sloveso ve formě gerundia.

Příklad⁴⁷: *El discurso es elogiado **por su claridad**.*

***Por haberte acompañado** llegué tarde a la escuela.*

***Gracias a tu ayuda** pudimos terminarlo a tiempo.*

Příslovečné určení účelu označuje cíl/záměr slovesného děje. Zjistíme ho podle otázky *¿para qué?*, *¿con qué objetivo?*.

Nejčastější příslovce účelu jsou: předložky *para/por/a* + podstatné jméno.

Příklad: *Habrán premios **para los mejores**.*

*Ha venido **para ayudarte**.*

*Voy **por pan**.*

*He comprado una bicicleta **para mi hijo**.*⁴⁸

⁴⁶ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 87-88.

⁴⁷ Příklady kapitoly 1.3.4. citovány ze ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 87-88.

Přísllovečné určení podmínky označuje podmínku, na základě níž probíhá nějaký slovesný děj. Přísllovečné určení podmínky zjistíme pomocí otázky ¿bajo/con qué condición?, ¿bajo la condición de qué?.

Nejčastější příslovce podmínky jsou: předložky *sin/con/de* + osobní zájmeno (él/ella/ello/ellos/ellas), předložky *de/a* + sloveso v infinitivu/sloveso v gerundiu.

Příklad: *Sin tu ayuda no lo habría terminado.*

Con un poco de paciencia lo acabamos en diez minutos.

De haberlo sabido, no habríamos venido tarde.

Tomando en cuenta su situación, no podemos decírselo.

Přísllovečné určení přípustky označuje příčinu/důvod, která zabraňuje průběhu slovesného děje, aniž by ho ovšem znemožnila. Přísllovečné určení přípustky zjistíme pomocí otázky ¿a pesar de qué?.

Nejčastější příslovce přípustky jsou: složené předložky *a pesar de, pese a* + podstatné jméno, předložková fráze *con todo, aun* + sloveso v gerundiu.

Příklad: *A pesar de su poca edad ya era un pianista reconocido.*

Con todo no pude hacer nada.

Aun tomando un taxi llegaremos tarde.

1.3.5. Přísllovečné určení kvalitativní a kvantitativní⁴⁹

Přísllovečné určení můžeme kromě výše uvedených klasifikací hodnotit i podle toho, zda označují kvalitu/míru platnosti nebo kvantitu/intenzitu platnosti.

Příklad kvalitativního přísllovečného určení: *Es una película bien hecha.*

⁴⁸ Španělská královská akademie považovala dlouho spojení *para* s podstatným jménem za předmět nepřímý. Její tvrzení spočívalo v přesvědčení, že nepřímý předmět je vyjádřen pomocí předložky *a*, nebo *para*. Nicméně rozdílné kontexty obou spojek dokládají, že jejich fungování není totožné. Např. nelze říct *Le escribo una carta para Juan*. Tato věta je gramaticky nesprávná. Proto předložka *para* ve spojení s podstatným jménem nám neumožňuje pronominalizaci. Španělská královská akademie považuje z tohoto důvodu předložková syntagma s předložkou *para* jako přísllovečné určení účelu (Zavadil; Čermák 2008: 88).

⁴⁹ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 89.

Salió evidentemente cansado.

Trabaja aparentemente despacio.

Příklad kvantitativního příslovečného určení: *Es una película muy bonita.*

Sus ideas son poco convicentes.

Trabaja bastante despacio.

1.4. Gramática didáctica del español⁵⁰

Gramatika od Leonarda Gómeze Torrega se zabývá především funkcí příslovčí. Tvrdí, že ne všechny příslovce mají stejnou funkci a nejsou schopna rozvíjet ve větě sloveso, přídavné jméno nebo další příslovce. Např. příslovce *muy, tan, cuán, medio, recién* vykonávají ve větě pouze jednu funkci.⁵¹

Příslovce *muy, tan, cuán* doplňují pouze přídavná jména a příslovce, ale ne už slovesa. Příklad: *muy cercano, cuán lejos.*⁵²

Příslovce *medio* doplňuje pouze přídavná jména nebo tvary participií.

Příklad: *medio muerta, medio dormida.*⁵³

Příslovce *recién* ve Španělsku doplňuje pouze tvary participia. Příklad: *recién nacido, recién visto, recién llegada.* Naopak v zemích Latinské Ameriky doplňuje slovesa v jejich osobních vazbách: *recién salió, llegó recién, recién vino.*

Některá příslovce však mohou vykonávat několik funkcí. Například příslovce *casi* může doplňovat jak přídavné jméno, tak podstatné jméno, základní číslovku, neurčité zájmeno anebo sloveso.

Příklad⁵⁴: *casi roto*

casi hombre

casi ciento perros

casi ninguno

⁵⁰ GÓMEZ TORREGO L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Ediciones SM, Madrid. s. 204-213.

⁵¹ GÓMEZ TORREGO L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Ediciones SM, Madrid. s. 205.

⁵² Příklady citovány z GÓMEZ TORREGO L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Ediciones SM, Madrid. s. 205.

⁵³ Použití tvaru *media* jako příslovce je chybné (Gómez Torrego 2002: 205).

⁵⁴ Příklady citovány z GÓMEZ TORREGO L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Ediciones SM, Madrid. s. 205.

casi me caigo

Některá přídavná jména mohou přejít do kategorie příslovčí a zastávat tak funkci příslovečného určení. Podmínkou adverbializace přídavného jména je, že doplňují sloveso jako příslovečné určení a přídavné jméno je v mužském rodě.

Příklad⁵⁵: *Hablaba muy **bajo**.*

*Juegan **sucio**.*

*Lo pasamos **estupendo**.*

*Camina muy **lento**.*

Na druhé straně ovšem existují i příslovce, které mohou vytvářet jiné gramatické kategorie v závislosti na kontextu. Například slovo *solo* je příslovcem pouze v případě, že odpovídá příslovci *solamente*, ale v ostatních případech se chová jako přídavné jméno.

Příklad příslovce: *Tengo **solo** diez años.*

Příklad přídavného jména: *Me siento **solo**.*

Dalším příkladem je *bajo*, které může ve větě být buď příslovcem, přídavným jménem, předložkou anebo slovesem.

Příklad příslovce: *Habla más **bajo**.*

Příklad přídavného jména: *Hombre **bajo**.*

Příklad předložky: ***Bajo** la mesa.*

Příklad slovesa: ***Bajo** siempre las escaleras andando.*

Slovo *harto* může být příslovcem nebo přídavným jménem.

Příklad příslovce: *Es **harto** probable.*

Příklad přídavného jména: *Estoy **harto**. Me tienes **harta**.*

Stejně tak *regular* může ve větě vytvářet funkci příslovce nebo přídavného jména.

Příklad příslovce: *Estuvimos **regular**.*

Příklad přídavného jména: *Una situación **regular**.*

⁵⁵ Příklady citovány z GÓMEZ TORREGO L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Ediciones SM, Madrid, s. 206.

Slova *mucho, poco, bastante, demasiado, más, menos, tanto* a *cuanto* fungují ve větě jako příslovce pokud doplňují intransitivní nebo tranzitivní sloveso, které je zároveň rozvíjeno předmětem přímým. V ostatních případech fungují jako neurčité větné členy nebo neurčitá zájmena.

Také slovo *todo* může ve větě vyjadřovat tři slovní druhy, a to neurčitý větný člen, zájmeno anebo příslovce.

Torrego klasifikuje příslovečná určení na místa, času, způsobu, potvrzení, popření, množství, přání, pochybnosti, vyloučení, shody a nezařazené kategorie. Do kategorie příslovečných určení podle kritéria vyloučení, zařazení nebo připojení řadí Torrego příslovce typu: *sólo/solo, aun, inclusive, solamente, además, exclusive, únicamente, incluso, exclusivamente* a další. Skupina příslovečných určení podle shody zahrnuje příslovce vyjadřující podobnou míru shody, totožnosti, jako např. příslovce: *mismamente, mismo, cabalmente, propiamente, precisamente, concretamente* a další. Existují samozřejmě i příslovce, jejichž charakter neodpovídá žádné z výše uvedených klasifikací. Příklad: *viceversa, justo, justamente, contrariamente, siquiera, consecuentemente*.

1.4.1. Různé druhy příslovečného určení z hlediska jejich sématické role ve větě⁵⁶

Torrego upozorňuje na skutečnost, že některá příslovečná určení mohou být zařazena do více než jedné sématické skupiny. Například příslovce *igual* může být klasifikováno jako příslovečné určení způsobu nebo příslovečné určení shody, pravděpodobnosti.

Příklad: *Juan canta igual que yo.*

Igual llueve mañana.

Příslovce *horriblemente, terriblemente, extraordinariamente, absolutamente, increíblemente, horrorosamente* bývají nejčastěji klasifikována jako příslovečná určení

⁵⁶ GÓMEZ TORREGO L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Ediciones SM, Madrid. s. 210.

způsobu, ale zároveň se mohou přeměnit na příslovečná určení množství, pokud stojí před přídavným jménem nebo dalším příslovcem.

Příklad: *horriblemente feo, extraordinariamente lista, terriblemente cansado, absolutamente falsa.*

Příslovce *nunca* a *jamás* mohou být zařazena buď mezi příslovečná určení času, nebo mezi příslovečná určení popření. Na druhé straně příslovce *nada* může být klasifikováno jako příslovečné určení popření nebo příslovečné určení množství.

Příslovce *así* může vytvářet až tři druhy příslovečných určení, a to nejčastěji příslovečné určení způsobu, příslovečné určení množství anebo příslovečné určení přání.

Příklad příslovečného určení způsobu: *Hazlo así.*

Příklad příslovečného určení množství: *Así de gente.*

Příklad příslovečného určení přání: *Así te parta un rayo.*

Příslovce *bien* může vytvářet příslovečné určení způsobu nebo příslovečné určení množství.

Příklad příslovečného určení způsobu: *Se porta bien.*

Příklad příslovečného určení množství: *Elisa está bien lejos.*

Ve své publikaci se Gómez Torrego opírá i o adverbiální vazby, které stejně jako příslovce vykonávají funkci příslovečného určení. Mohou rozvíjet sloveso nebo podstatné jméno.

Př. *Lo pasé de miedo.*

Tengo un sueño de miedo.

Lo hice sin ton ni son.

*Pasé a oscuras.*⁵⁷

⁵⁷ Příklady kapitoly 1.4.1. citovány z GÓMEZ TORREGO L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Ediciones SM, Madrid. s. 210-212.

1.5. Nueva Gramática de la lengua española⁵⁸

Velmi komplexní a ucelený přehled na problematiku příslovečného určení nabízí *Nová gramatika španělského jazyka* Královské španělské akademie, která říká, že vztah mezi adverbiem a příslovečným určením je velmi těsný, neboť syntaktická funkce adverbia se omezuje v zásadě jen na příslovečné určení.⁵⁹

Příslovce patří mezi neměnné slovní druhy, nicméně vykazují jisté znaky různorodosti. Charakteristické pro ně je, že modifikují velkou syntaktickou skupinu, a to především slovesa a skupiny, které je vytvářejí (např. *pasear por la calle tranquilamente*); přídavná jména a skupiny, které jim odpovídají (např. *sumamente satisfecho de los resultados*); a zároveň i jiná příslovce a jejich syntaktické skupiny (např. *irremediablemente lejos de su país natal*).⁶⁰

Některá příslovce mohou zároveň tvořit nominální skupiny (např. *incluso tus hijos*), zájmenné (např. *casi todos, solo tú*), anebo předložkové skupiny (např. *también de madera, prácticamente sin esfuerzo*). Některá příslovce mohou rovněž pozměnit celé věty (např. *Probablemente ya son las cuatro*).⁶¹

Existuje mnoho různých kritérií pro klasifikaci příslovcí, ale v rámci této diplomové práce budeme vycházet z klasifikace *Nové gramatiky španělského jazyka* Královské španělské akademie.

Příslovce dělíme podle čtyř základních kritérií⁶²:

1. Morfologická struktura
2. Význam
3. Gramatický charakter
4. Syntaktický dopad

⁵⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2285-2394.

⁵⁹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2285-2286.

⁶⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2285.

⁶¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2285.

⁶² REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2288-2295.

Ad. 1. Příslovečné určení podle jeho morfologické struktury se dělí na příslovečné určení jednoduché, jako jsou například příslovce *bien, mal, cerca, lejos, siempre, sí, quizá, luego, entonces, aquí, allí*. Patří sem také příslovce zakončené derivativními sufixy *–mente*, které se tvoří od adjektiva ve tvaru ženského rodu. Nicméně zařadit sem můžeme i příslovce ve spojení s předložkou, jako jsou např. *delante y adelante* con ante, *detrás y atrás* con tras, *debajo* con bajo. Do této skupiny lze začlenit i zdrobnělé výrazy, které se používají převážně v mluveném jazyce, jako jsou např. *ahorita, allacito, cerquita, lejitos, lejotes, lueguito, poquito* a nebo příslovce tvořená silnou předponou jako např. *recontrarrápido, requetemal, requetebueno, superbién, superlejos*.

Ad. 2. Podle kritéria významu se příslovečné určení tradičně dělí na příslovečné určení množství (*mucho, poco, demasiado, cuanto*), příslovečné určení místa (*allí, aquí, arriba, detrás, encima*), příslovečné určení času (*ayer, hoy, siempre, después, antes, frecuntemente, a menudo*), příslovečné určení způsobu (*bien, así, peor, lentamente*), příslovečné určení potvrzení (*sí, claro, obviamente*), příslovečné určení popření (*no, nada, apenas, nunca, jamás, tampoco*) a příslovečné určení pochybnosti (*quizá, a lo mejor, tal vez*).

Příslovečné určení zakončená na příponu *–mente* bývají nejčastěji klasifikována jako příslovečné určení způsobu a mohou být opsána pomocí vazby předložky s podstatným jménem např. *amablemente* za *con amabilidad*. Samozřejmě ale také mohou vyjadřovat i jiné významy jako např. příčinu - *curarse milagrosamente* nebo mohou vyjadřovat místo – *mundialmente conocido*.

Ad. 3. Z hlediska gramatického členění je dělíme do dvou skupin, a to jednak na skupinu lexikální a jednak na skupinu gramatickou. Čistě lexikální jsou např. *adrede, bien, deprisa, regular, temprano*. Do gramatické skupiny řadíme sedm následujících tříd:

- ukazovací – *aquí, allá, ahora, hoy, mañana, así*
- referenční – *antes, después, delante, detrás, encima, debajo*

Vztahují se k času a místu. Mohou být také ve spojení s předložkou např. *las costumbres de antes*.

- kvantifikující – *muy, algo, demasiado*
Vyjadřují množství, číslo, stupeň nebo intenzitu.
- vztažný – *cuando, cuanto, como, donde*
- tázací – *cómo, dónde, cuánto, cuándo, por qué*
- zvolací – jsou shodné s tázacími
- ohniskový – *no, también, solo, incluso, precisamente, concretamente*
Jejich cílem je zdůraznit určitý segment věty.

Ad. 4. Z hlediska syntaktického dopadu do čtvrté skupiny patří příslovečné určení obsahu, přívlastku a doplňku.

Příslovce obsahu nejčastěji doplňují predikát věty a mají zásadní vliv na jeho význam.

Příklad: *Se portó estupendamente.*

La opera dura excesivamente.

Ty, které vykonávají syntaktickou funkci přívlastku nebo funkci doplňkového přísudku.

Příklad: *Estamos aquí.*

¿ Cuándo es la reunión?

Te veo mejor que hace un año.

Největší zastoupení ovšem mají příslovce ve funkci doplňku, jejichž vynechání nemá vliv na syntaktickou skupinu, kterou modifikují.

Příklad: *Hablar claramente.*

Psicológicamente endeble.

1.6. Klasifikace příslovečného určení podle Nové gramatiky španělského jazyka⁶³

Tradiční členění příslovečného určení odpovídá obecně jejich významu. Mezi hlavní kategorie patří příslovečné určení místa, času, způsobu, množství, zřetele, popření, přání, pochybnosti a vyloučení.

1.6.1. Klasifikace podle množství⁶⁴

Tuto skupinu příslovečného určení tvoří několik podtříd. Můžeme sem zařadit neurčitá příslovce, která odpovídají neurčitým přídavným jménům a zájmenům.

Příklad: *algo, bastante, cuanto, cuánto, demasiado, harto, más, menos, mucho, muy, poco, un poco, suficiente, tanto* a další.

Pokud modifikují podstatná jména případně jiné jmenné skupiny, klasifikují se jako přídavná jména, pokud ovšem rozvíjejí ostatní kategorie, jedná se o příslovce.

Příklad: *más inteligentes, bastante probable, demasiado rápido, muy lentamente, hablar mucho, bastante limpio* a jiné.

Do této skupiny patří také příslovce, která nejsou neurčitá, a která vyjadřují zesílení nebo gradaci.

Příklad: *bien, regular, sobremanera, asaz.*⁶⁵

Nepatří sem ovšem příslovce *casi* a *apenas*, které spadají do skupiny ohniskových příslovcí.

Příslovce zakončené příponou *–mente*, které vyjadřují množství nebo stupeň, také spadají do této klasifikace příslovečného určení.

⁶³ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2301-2344.

⁶⁴ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2301-2306.

⁶⁵ Příslovce *asaz*, které je synonymem příslovce *bastante*, se v dnes mluveném jazyce téměř nepoužívá. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2302.

Příklad: *extraordinariamente, suficientemente, sumamente, asombrosamente, francamente* a jiná.

Zařadit sem můžeme také skupinu příslovečných vazeb, které mají hodnotící nebo vychvalující charakter.

Příklad: *a espuertas, a manta, a mares, a más no poder, a todo pulmón, al máximo, de caerse muerto, de chuparse los dedos, de locura, de ensueño, de espanto y brinco, de película, de rechupete, a toda velocidad, de maravilla, de quitar el hipo, de verdad* a jiná.

Neurčitá příslovce mohou vyjadřovat častý výskyt, pokud slovesa, která rozvíjejí, označují činnost nebo proces, především pak v obecných větách, které vyjadřují nějaký zvyk: *No habla **mucho** de ello. Viene **poco** por aquí.*

Také mohou vyjadřovat časovou linii: *La película ya dura **bastante**.*

Některá neurčitá příslovce vyjadřují též stav nebo činnost: *Voy a dormir **un poco**. No podemos esperar **mucho**.*

1.6.2. Klasifikace podle místa⁶⁶

Příslovečné určení místa se dělí do dvou hlavních tříd. Tvoří je jednak ukazovací příslovce – *aquí, ahí, allí, acá, allá, acullá* a příslovce se vztahem k určitému místu,⁶⁷ které se dělí do dvou skupin po dvojicích slov opačného významu:

- *delante/detrás*
- *encima/debajo*
- *dentro/fuera*

Tato skupina příslovcí bývá označována jako příslovce umístění.

- *adelante/atrás*
- *arriba/abajo*

⁶⁶ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2307-2315.

⁶⁷ Adverbios de relación locativa.

- *adentro/afuera*

Tato skupina příslovcí bývá označována jako příslovce směru/orientace.

Přísllovečné určení místa může být kromě příslovce vyjádřeno i spojením předložky s podstatným jménem nebo předložky s příslovcem.

Příklad: *Mi mujer salió **allí**.*

*Fue al pueblo **con su familia**.*

***Desde aquí** se puede empezar el camino.*

Přísllovečné určení místa nejjednodušeji zjistíme pomocí tázacího adverbia ¿dónde?, nebo jeho variací ve spojení s předložkami.

Některé příslovce zakončená koncovkou *–mente*, které jsou tvořena od přídavého jména a zároveň v sobě nesou označení místa, mohou vyjadřovat význam, který odpovídá přísllovečnému určení místa.

Příklad: *mundialmente conocido – conocido en todo el mundo*

Extender universalmente los avances de la modernidad.

Yo todavía vuelvo localmente pero, no creas, ya no me faltan tantas horas para que me suelten uno de los grandes.

1.6.3. Klasifikace podle času⁶⁸

Přísllovečné určení místa a časové adverbiální vazby můžeme klasifikovat ze dvou aspektů. Prvním je jeho syntaktické hledisko a druhým jeho sémantická role ve větě.

Z hlediska syntaktického je členíme:

- ukazovací – *ahora, ayer, hoy, mañana*

⁶⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2315-2328.

- vztažné – *cuando, cuandoquiera*
- tázací a zvolací – *cuándo*
- kvatifikující – *siempre, a menudo, a veces, bastante, tanto, mucho, poco, cuanto, cuánto*

Ukazovací příslovce podléhají shodě nebo sémantické kompatibilitě časovaného predikátu, který modifikují. Pokud použijeme příslovce *ayer*, očekává se, že časované sloveso bude v minulém čase. Naopak pokud použijeme příslovce *actualmente*, časované sloveso bude v čase přítomném.

Z hlediska sémantiky rozeznáváme tyto druhy:

- referenční – *hoy, ahora, ayer, anoche, anteayer, actualmente, recientemente, posteriormente, previamente, temprano, tarde, inmediatamente, antes, después, cuando, cuándo, por la noche, de mañana, temprano, inmediatamente, antiguamente, enseguida;*

Také sem patří adverbialní vazby: *por la mañana, de tarde, pasado mañana*

- časové délky (trvání) – *brevemente, instantáneamente, largamente, nunca, permanentemente, prolongadamente, temporalmente, siempre, para siempre;*
- frekvence – *cotidianamente, diariamente, frecuentemente, habitualmente, nunca, ocasionalmente, reiteradamente, semanalmente, siempre, diaramente, mensualmente.*

Také sem patří adverbialní vazby: *de vez en cuando, a veces, con asiduidad*

Ve španělštině neexistují příslovce času, které vyjadřují přesnou délku trvání nebo které by přesně specifikovaly nějakou událost. Pro vyjádření takového významu se používají předložková spojení (např. *Estaré fuera **durante diez minutos***), nebo jmenná vyjádření množství (např. *Lleva viviendo aquí **unos diez años***).

Na referenční typ příslovce se ptáme pomocí otázky *¿cuándo?*, na příslovce trvání se zeptáme pomocí otázky *¿cuánto (tiempo)?* a na příslovce frekvence otázkou *¿cada cuánto (tiempo)?* nebo otázkou *¿cuántas veces?*, *¿con qué frecuencia?* a nebo jejich variací ve spojení s předložkami.

Přísllovečné určení času může být kromě příslovce vyjádřeno i spojením předložky s podstatným jménem nebo předložky s příslovcem.

Příklad: *En aquellos años éramos jóvenes y más felices.*

Se inaugura el próximo año.

Mientras tanto puedes explicarme lo que has hecho con tu vida.

1.6.4. Klasifikace podle zřetele⁶⁹

Přísllovečné určení zřetele se používá pro některé fáze událostí, které modifikují, případně specifikují některý aspekt jejich vnitřní struktury.

Můžeme je klasifikovat do tří kategorií:

- týkající se vymezení nějaké události
- týkající se opakování nějaké události
- týkající se fáze události

První dvě skupiny se pojí pouze s predikáty, které vyjadřují určitou akci.

Příklad: *leer un libro de un tirón*

recorrer el camino de un jalón

Příklady adverbii zřetele: *completamente, totalmente, enteramente, del todo, por completo, de cabo a rabo, de pe a pa, de punta a punta, recién* a další.

Mezi příslovce, které opakují nějakou událost, patří: *de nuevo, otra vez, por segunda vez, por tercera vez, repetidamente, reiteradamente, una y otra vez* a jiné.

Mezi příslovce vymežující určitou fází události řadíme: *todavía, ya, aún* a další.

⁶⁹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2328-2338.

Pokud příslovce *todavía* rozvíjí sloveso, vyjadřuje přetrvávání nebo vytrvalost stavu nějaké záležitosti nebo věci. Obě části zapojují do procesu jak předchozí fázi, tak i fázi následující dané situace.

Příklad: *El fuego creció todavía y el puerto entero era como un ascua de oro.*

Tato věta chce vyjádřit, že oheň stále narůstá. To znamená, že už nějakou dobu trvá a nabývá na intenzitě. Přísudky, které jsou rozvíjeny příslovcem *todavía*, označují stavy, které nejsou trvalé povahy a mají přechodný nebo dočasný charakter.

Příklad: *Todavía es joven.*

Todavía estoy esperando.

1.6.5. Klasifikace podle způsobu⁷⁰

Přísloušné určení způsobu vyjadřuje formu, prostřednictvím níž dochází k některým situacím nebo jiným událostem. Velká část příslovcí tohoto druhu bývá zakončena příponou *-mente*, ale většinou připouští tato příslovce opis prostřednictvím formulace předložky *con* a podstatného jména.

Příklad: *cortésmente – con cortesía.*

Další možností, kterou tato příslovce umožňují, je opis prostřednictvím podstatného jména *manera* nebo *modo*, za kterým následuje odpovídající přídavné jméno.

Příklad: *Habló de manera cortés.*

Mezi nejčastější přísloušné určení způsobu řadíme příslovce: *así, bien, mal, mejor, peor, igual, cual, como, según, mucho, poco, demasiado, a oscuras, con violencia, con entusiasmo, de mal humor, sin dinero*. Dále sem také patří již výše zmíněná příslovce zakončená příponou *-mente* (např. *lentamente, cuidadosamente, violentamente, bruscamente, amablemente* apod.), ale také mnohá adjektivní příslovce jako např. příslovce *alto* ve spojení *No hablen tan alto*, nebo příslovce *rápido* ve spojení *Manejan demasiado rápido*.

Přísloušné určení způsobu nejjednodušeji zjistíme pomocí tázacího adverbia *¿cómo?* nebo pomocí *¿de qué manera?*

⁷⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2338-2344.

Přísluvečné určení způsobu může být kromě příslovce vyjádřeno i spojením předložky s podstatným jménem nebo předložky s příslovcem, stejně jako přísluvečné určení místa nebo času.

Příklad: *El tiempo pasa **deprisa**.*

***De este modo** no lo terminarás nunca.*

*El hombre caminaba **a grandes pasos**.*

*Discuten **en serio**.*

Mezi přísluvečné určení modální, které snadno zjistíme pomocí tázací otázky ¿cómo?, patří přísluvečné určení komitativní, prostředku a také výsledku činnosti.

Mezi přísluvečné určení nemodální řadíme přísluvečné určení množství, doprovodu, původce/činitele děje, reference nebo zastoupení. Na tyto druhy přísluvečného určení ovšem není možné zeptat se tázací otázkou ¿cómo?, ale můžeme použít například otázku ¿cuánto?, ¿qué?, ¿quién/quienes?, nebo pomocí como ve spojení s tázacím příslovcem, např. ¿como/que cuándo?, ¿con respecto a quién/quienes/qué?, ¿procedente de quién/quienes/qué? a jiné.

1.6.6. Klasifikace podle potvrzení⁷¹

Do této skupiny přísluvečného určení patří příslovce typu: *sí, bueno, seguro, también, claro, efectivamente, naturalmente, evidentemente, verdaderamente* a další.

1.6.7. Klasifikace podle popření⁷²

Do této skupiny přísluvečného určení řadíme záporné příslovce typu: *no, tampoco, nada, nunca, jamás.*

⁷¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2290.

⁷² REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2290.

1.6.8. Klasifikace podle přání⁷³

Do skupiny příslovečného určení přání patří příslovce: *ojalá, así*.

1.6.9. Klasifikace podle pochybnosti, možnosti a pravděpodobnosti⁷⁴

Mezi příslovce vyjadřující pochybnost, možnost či pravděpodobnost bychom mohli zařadit příslovce typu: *quizá, igual, acaso, posiblemente, probablemente, seguramente, capaz*⁷⁵ a další. Do této skupiny můžeme také zařadit příslovečné vazby jako *a lo mejor, a la mejor, tal vez, de repente*,⁷⁶ *puede que* a jiná.

1.7. Postavení příslovečného určení

První zmínku o slovosledu ve španělském jazyce nabízí publikace *Curso superior de sintaxis español* z roku 1943 od S. Gili Gaya. V současnosti se touto otázkou zabývá Luis Alberto Hernando Cuadrado.⁷⁷

Otázka slovosledu byla ve světě klasiků spíše rétorickou než syntaktickou otázkou a prostřednictvím některých svědectví např. od Quintilliana, Ciceróna nebo Séneci lze doložit, že vyjadřování v latině bylo spíše melodické, krásné a působivé, zatímco úloha gramatického slovosledu byla v pozadí zájmu. V rámci *ordo rectus* klasické latiny lze vypořádat tři základní pravidla, která jsou vázaná se syntagmatickým predikátem, ve kterém podmět stojí v čele věty a sloveso naopak na konci.⁷⁸

Každý jazykový systém disponuje ve větší či menší míře určitými povinnými normami, které vytvářejí slovosled věty. Z románských jazyků má největší syntaktickou volnost právě španělština. Z hlediska logického a teoretického uspořádání dodržuje určitou

⁷³ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2290.

⁷⁴ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2290.

⁷⁵ Velmi často se používá v Latinské Americe, nese význam pravděpodobně (posiblemente). REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2290.

⁷⁶ S významem možná, pravděpodobně spadá příslovce *de repente* do této skupiny. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2290.

⁷⁷ HERMANDO CUADRADO L.A. (2005): *El orden de palabras en español*. Universidad Rey Juan Carlos.

⁷⁸ HERMANDO CUADRADO L.A. (2005): *El orden de palabras en español*. Universidad Rey Juan Carlos. s. 162.

frekvenci ve své písemné podobě, nicméně v ústním projevu existují silné tendence k tématizaci nebo topicalizaci, tj. k anteponování jednotky, kterou chceme zdůraznit.

Ve španělštině převládá v devadesáti procentech případů slovosled, kdy na prvním místě stojí podmět, následuje sloveso a předmět přímý/nepřímý nebo příslovečné určení. Ostatní kombinace jsou deklinace nebo variace výše zmíněného pořádku slov. V mluveném projevu bývá velmi častý slovosled, který na první místo klade tématizovaný předmět/příslovečné určení, po kterém následuje sloveso a podmět.⁷⁹

Postavení příslovečného určení závisí na jeho důrazu, který chce mluvčí na příslovečné určení dát, ale zpravidla má sklon stát blízko slovesa.

Příklad⁸⁰: *Hoy no hay clase de Geología.*

Pokud příslovce končí koncovkou *–mente*, je postponováno přímo za slovesem stejně jako kvalitativní příslovce.

Příklad: *Lo comprendió **perfectamente**.*

*Canta **bien**.*

Pokud vedle sebe stojí přídavné jméno s příslovcem, pak příslovce je anteponováno.

Příklad: ***Absolutamente** inadmisible.*

***Muy bien**.*

Ve funkci jmenného jádra se přilehlý větný člen anteponuje před příslovce, pokud je další člen také příslovce.

Příklad: ***Francamente mal**.*

Nebo se postponuje, pokud se jedná o adjektivní segment.

Příklad. *Antes **de marcharnos**.*

⁷⁹ HERMANDO CUADRADO L.A. (2005): *El orden de palabras en español*. Universidad Rey Juan Carlos. s. 163-164.

⁸⁰ Všechny příklady kapitoly 1.7. citovány z HERMANDO CUADRADO L.A. (2005): *El orden de palabras en español*. Universidad Rey Juan Carlos. s. 167-175.

Los paquetes de arriba.

La reunión de mañana.

Pokud příslovce vykonává funkci jmenného přísudku, následuje zpravidla sloveso.

Příklad: *Todavía es pronto.*

Ve funkci absolutního přívlastku stojí za podstatným jménem.

Příklad: *Tierra adentro.*

Ve funkci doplňku předmětu přímého se řadí za slovo.

Příklad: *El médico encontró bien al paciente.*

Nebo se řadí za přímý předmět.

Příklad: *El médico encontró al paciente bien.*

Jako větný modifikátor stojí nejčastěji v čele věty a může být samostatnou intonační jednotkou.

Příklad: *Afortunadamente, lo pudo contar.*

Técnicamente, el equipo estuvo bien.

Větné modifikátory se dělí na dvě základní skupiny. Modifikátory hodnotící způsob, jakým je obsah sdělován a modifikátory hodnotící obsah sdělení.

Príslovečné určení záporu a pochybnosti stojí většinou na začátku věty.

Příklad: *Quizá apruebe.*

V některých případech mohou být postponovány, pokud vystupují jako větný komentář nebo připomínka.

Příklad: *No ha sido él, no.*

Vendrá el viernes, quizá.

Príslovce, prostřednictvím něhož dává mluvčí najevo svůj postoj, se objevuje většinou na zvláštní pozici ve větě.⁸¹

⁸¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE. s. 2294.

Příklad: *Entre otras razones, por ser lamentablemente improductivos.*

Lingvisté odhalili, že čeština disponuje vyšší variabilitou postavení příslovečného určení v porovnání s ostatními větnými členy než španělština. Zatímco v češtině je možné vytvořit až třicet jedna možností, ve španělštině je to pouze možností deset. Navíc u španělštiny je zřejmá tendence k umístění příslovečného určení buď na konec, nebo naopak na začátek věty. Pozice příslovečného určení je ovlivněna i rytmickou strukturou výpovědi.⁸²

Významný přínos do otázky slovosledu přinesli lingvisté Pražské lingvistické školy. Problematikou aktuálního členění větného se zabýval především Mathesius, Daneš a Firbas. Považovali komunikační proces za výpověď, která se dělí lineárně. Ve větě tak stojí na prvním místě informace, která má nejmenší informační charakter a až poté následuje nová informace, aniž by mluvčí bral v úvahu takto daný pořádek slov.⁸³

Hlavním přínosem Mathesia v otázce pořádku slov ve větě je rozdělení věty na dvě části. První část představuje téma, které v sobě nese již známou informaci. Druhou část věty tvoří tzv. réma, které představuje informaci novou. Podle Mathesia je objektivní pořádek slov ve větě tvořen tak, že na prvním místě ve větě stojí téma, které následuje réma. V případě subjektivního slovosledu je to naopak, první ve větě se objevuje réma, a teprve až za ním stojí téma.⁸⁴

1.8. Základní mluvnice českého jazyka 1⁸⁵

Kolektiv autorů Styblík, Čechová, Hauser a Hošnová klasifikují příslovečné určení jako větný člen, který rozvíjí sloveso, podstatné jméno nebo příslovce a zároveň vyjadřuje okolnosti, za kterých děj probíhá a podle kterých se určují jeho druhy. Podle toho, jaký má

⁸² KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1971-1972.

⁸³ HERMANDO CUADRADO L.A. (2005): *El orden de palabras en español*. Universidad Rey Juan Carlos. s. 164.

⁸⁴ HERMANDO CUADRADO L.A. (2005): *El orden de palabras en español*. Universidad Rey Juan Carlos. s. 164.

⁸⁵ STYBLÍK, V.: ČECHOVÁ, M.: HAUSER, P.: HOŠNOVÁ, E. (2004): *Základní mluvnice českého jazyka I*. Vyd. Praha: SPN. s. 160-165.

přísllovečné určení význam, se na ně ptáme různými příslovci nebo částicemi spolu s nadřazeným výrazem.

Přísllovečné určení bývá vyjádřeno příslovcem, ve větách vedlejších vztažným příslovcem, podstatným jménem v prostém i předložkovém pádě, zájmenem nebo infinitivem. Přísllovečné určení může být také rozvitě nebo několikanásobně.

Př. *I přes velmi špatné povětrnostní podmínky jsme uskutečnili výlet do hor.*

Jedl rychle a hltavě.

Jeden větný výraz může být rozvit několika přísllovečnými určeními zároveň. Tato přísllovečná určení nemusí být k sobě navzájem v žádném vztahu a současně mohou patřit k různým významovým druhům nebo ke stejnému významovému druhu.

Př. *V noci spal tvrdě.* (*v noci* = přísllovečné určení času; *tvrdě* = přísllovečné určení způsobu)

V neděli nerad brzo vstávám. (*v neděli, brzo* = přísllovečná určení času)

V některých případech se mohou po významové stránce postupně zpřesňovat.

Př. *Psací potřeby mám uloženy v psacím stole vlevo v horní zásuvce.*

Autoři člení přísllovečné určení na tyto druhy:

- místa – označuje různé místní okolnosti a ptáme se na ně otázkami kde, kam, odkud a kudy; jejich základním výrazovým prostředkem jsou příslovce s místním významem (např. *nahoře, doma, domů, doprava, doleva, dovnitř* aj); k těmto přísllovečným určením můžeme zařadit i některé instrumentály podstatných jmen, které ustrnuly a změnilly se v příslovce (např. *spodem, vrchem, horem*),
- času – označuje okolnosti z hlediska času a ptáme se na ně otázkami kdy, odkdy, dokdy, jak dlouho nebo jak často,
- způsobu – označuje kvalitu slovesného děje a ptáme se na ně otázkami jak, jakým způsobem; autoři k nim řadí i vyjádření průvodních okolností, původu a výsledku děje, nejčastěji bývá vyjádřeno způsobovým příslovcem (např. *mluvit hlasitě*) anebo výrazy v prostém nebo předložkovém instrumentálu (např. *oblékal se s elegancí*); zařadit sem můžeme také obraty frazeologické povahy (např. *smát se pod vousy, jednat s někým v rukavičkách* aj.),

- prostředku – označuje prostředek, pomocí něhož děj uskutečňujeme, ptáme se na něho otázkami pomocí čeho, jak a jen zřídka bývá vyjádřeno příslovci, nejčastěji bývá vyjádřeno bezpředložkovým sedmým pádem (např. *kácet sekerou, kreslit pastelkami, počítat na prstech, seznámit se na inzerát, domlouvali se prostřednictvím tlumočnicka*), kromě nástrojů označují i prostředky dopravy (např. *cestovat na lodi, jet autobusem*),
- původce děje – označuje zpravidla osobu, která děj způsobila, sloveso v takové větě bývá v trpném rodě; věty, ve kterých se vyskytuje, jsou označovány jako tzv. deagentivní struktury, v nichž činitel děje není podmětem věty (např. *byli jsme poštípani od komárů*),
- původu (látky) – vyjadřuje z čeho nebo od koho co pochází (např. *domy se stavějí z cihel, informace získali od rodičů*),
- výsledku – označuje, co vzniklo po určité změně (např. *smotala vlnu do klubíčka*),
- zřetele – vyjadřuje vzhledem k čemu, je platný obsah věty, ptáme se na něho vzhledem k čemu nebo ke komu něco platí; příslovečné určení zřetele může mít zřetelově vymežovací charakter, který vymezuje určitou oblast pro platnost základního děje (např. *společensky se znemožnil, na lékaře píše čitelně*), anebo může mít zřetelově porovnávací charakter (např. *Ve srovnání s předloňským rokem jsme dopadli celkem dobře*),
- míry – vyjadřuje množství, měřítko nebo intenzitu, ptáme se na něho otázkami kolik, jak mnoho, do jaké míry, o kolik; může být též vyjádřeno přirovnáním (např. *jitro moudřejší večera*), přímo (např. *bylo nás tam kolem osmdesáti*), účinkem (např. *opít se do němoty*), omezením nebo rozdílem u sloves znamenajících změnu (např. *ustoupil o krok*),
- příčiny – vyjadřuje příčinu, která vyvolává nějaký děj; ptáme se na ni otázkami proč, z jakého důvodu, z jaké příčiny; nejčastěji se pro její vyjádření používá vedlejší věta příslovečná příčinná, kterou ovšem lze nahradit předložkovými i prostými výrazy (např. *nepřišel kvůli chřipce – nepřišel, protože byl nemocný*),
- účelu – vyjadřuje co je cílem děje a ptáme se otázkami za jakým účelem, proč; nejčastěji bývá vyjádřeno vedlejší větou příslovečnou účelovou, ale po slovesech označující pohyb, bývá účel vyjádřen infinitivem nebo jménem v předložkovém pádě (např. *spěchám mu blahopřát, šel chytat ryby, šel pro chleba – aby přinul chleba*),
- podmínky – vyjadřuje podmínku, která umožňuje, aby děj věty nastal; ptáme se na něj otázkou za jaké podmínky a nejčastěji bývá vyjádřen vedlejší větou příslovečnou podmínkovou (např. *za pěkného počasí půjdeme na procházku – jestliže bude pěkné počasí*,

půjdeme na procházku); pro vyjádření příslovečného určení podmínky se mohou použít i přechodníkové konstrukce s ustrnulými přechodníky nebo příděstími (např. *nemluvě – nemluvic o ceně, vybrali jsme si dobře*),

- přípustky – vyjadřuje něco nepředpokládaného, překvapivého; pro zjištění použijeme otázku i v jakém případě, navzdory čemu, i přes co; bývá vyjádřena vedlejší větou příslovečnou přípustkovou (např. *při vší opatrnosti rozbila desku – i když byla opatrná, rozbila desku*).

1.9. Závěry, které vyplývají z teoretické části

Z výše uvedeného porovnání možností vyjádření příslovečného určení v češtině a ve španělštině je patrné, že španělština disponuje vyšší variabilitou k vyjádření příslovečného určení. Tato rozdílnost vyplývá z možnosti výběru prostředků k jejímu vyjádření, ať už jako povinný/nepovinný doplněk predikátu, slovesná perifráze, přímý předmět ve spojení s přídavným jménem, podmět věty nebo konstrukce s infinitivem, gerundiem nebo participiem. Nicméně možnost vyjádřit příslovečné určení těmito prostředky nevyklučuje možnost vytváření obdobných konstrukcí s češtinou.

Čeština naopak disponuje vyšší frekvencí užití příslovečného určení než španělština. Toto tvrzení dokládá studie *El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo*,⁸⁶ ale zároveň i další studie *Frecuencia relativa de los elementos oracionales del español*.⁸⁷ Jak už bylo zmíněno výše, vyjádření příslovečného určení není ovlivněno pouze výskytem ostatních větných členů ve větě, ale také způsobem, kterým příslovečné určení můžeme vyjádřit, ať už je to spojení příslovce nebo předložky s podstatným jménem, podstatného jména s příslovcem, nebo nejčastěji přímo příslovcem nebo předložkovou konstrukcí.

⁸⁶ KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974.

Studie J. Králové je součástí publikace *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*. od M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Gualda.

⁸⁷ KRÁLOVÁ J. (2005): „Frecuencia relativa de los elementos oracionales en español“. In: *Las lenguas románicas: su unidad y diversidad*, P. Čermák – J. Tláškal (eds.), Praha, Univerzita Karlova – Filozofická fakulta.

Studie J. Králové je součástí publikace *Las lenguas románicas: su unidad y diversidad* od P. Čermáka a J. Tláškala.

Nicméně forma, frekvence, ale i postavení příslovečného určení je ovlivněna i typem zkoumaného textu. K jiným výsledkům pravděpodobně dojdeme při zkoumání publicisticky zaměřených textů, cestopisů, politických textů či návodů, předpisů na užití nějakého nástroje či léků.

2. Forma, frekvence a postavení příslovečného určení – analýza španělských a českých textů

Praktická část diplomové práce je věnována analýze textů dvou jazykových mutací – španělštině a češtině. Východiskem pro výběr textů byla analýza denních zpráv z internetových zdrojů online periodik, a to konkrétně španělského El País a z českých Hospodářských novin a internetového deníku Idnes. Jsou shromážděny texty, jejichž tematika byla vybírána především z denních aktualit. Nutno podotknout, že texty nejsou tematicky shodné, nicméně jejich žánr a obsah se velmi podobají. Důvodem pro výběr publicistických textů je skutečnost, že pozornost je v této práci věnována na neliterární texty, a z tohoto pohledu nabízejí publicistické texty vhodný materiál pro analýzu příslovečného určení.

Praktická část je zaměřena především na rozbor toho, jaké druhy příslovečného určení jsou ve španělských a v českých větách nejfrekventovanější a zároveň, jak mohou být od sebe rozdílně vyjádřeny. Pozornost je věnována také tomu, jaký větný člen ve větě nejčastěji rozvíjí, jakým slovním druhem jsou vyjádřeny, jaké je jejich nejtypičtější postavení ve větě a nakonec i jaká je jejich frekvence výskytu. Jelikož klasifikace příslovečného určení není v těchto dvou sledovaných jazycích úplně shodná, zaměří se autorka, vzhledem k omezenému rozsahu diplomové práce, pouze na analýzu příslovečného určení místa, času a způsobu. Ostatní příslovečná určení budou stručně vyhodnocena a jejich četnost výskytu porovnána v grafické podobě.

V obou verzích textu byla vyhledána všechna příslovečná určení. Zvláštní pozornost byla věnována specifikaci jednotlivých druhů příslovečných určení, způsobu jejich vyjádření, kdy španělština disponuje daleko širší variabilitou pro vyjádření příslovečného určení než čeština a následně také jejich postavením ve větě. Bez povšimnutí nezůstala ani frekvence vyjádření příslovečného určení, která je v obou sledovaných jazycích také rozdílná.

Závěry této práce se opírají o statisticky reprezentativní materiál o celkovém rozsahu 10 000 slov,⁸⁸ které tvoří souvislé texty publicistického funkčního stylu.

⁸⁸ 5000 slov španělského textu a 5000 slov českého textu.

Pro snadnější orientaci je praktická část doplněna grafickým zpracováním a tabulkami, které graficky a číselně zobrazují zastoupení jednotlivých druhů příslovečných určení.

Pozor si musíme dávat při použití podstatného jména pro vyjádření příslovečného určení, protože může dojít k jeho záměně s předmětem věty. Ačkoli hranice mezi oběma typy je plynulá, důležitá je tendence zejména ve využití pádů a předložek. Předmět a příslovečné určení však nejsou ve větě stejně frekventované větné členy, příslovečné určení je četnější a liší se i jejich slovně druhové vyjádření. Zatímco předmět ve větě lze vyjádřit pouze podstatným jménem nebo zájmenem, příslovečné určení lze vyjádřit i prostřednictvím jmen přídavných a především samotnými příslovci.

Už během této analýzy lze dojít k závěru, že český jazyk je bohatší, co se týče výskytu příslovečného určení, nicméně pro španělský jazyk je typická široká variabilita jeho vyjádření. Naopak společné faktory lze najít pro postavení příslovečného určení.

2.1. Kritéria odlišení předmětu a příslovečného určení

Obligatornost příslovečného určení jako větného členu ovšem souvisí s jeho valenčním charakterem, který byl již zmíněn v teoretické části práce.

Příslovečné určení rozvíjející syntaktickosémantickou strukturu slovesa může někdy hraničit s předmětem. V zásadě jsou však tyto větné členy od sebe zřetelně odlišeny. Vztah mezi slovesem a předmětem je těsnější než mezi slovesem a příslovečným určením, což se projevuje mimo jiné tím, že předmět je častěji členem obligatorním, kdežto příslovečné určení je většinou fakultativní. Forma předmětu je určena slovesnou rekcí, čímž se liší od formy příslovečného určení, která je na slovesné rekcí nezávislá. Na sémantické rovině předmět představuje účastníka slovesného děje, zatímco příslovečné určení vyjadřuje určení okolností. Tyto rozdíly se projevují v možnosti pasivizace slovesné vazby s předmětem a v odlišných tázacích proformách předmětu a příslovečného určení.

Příklad⁸⁹: *Justamente, la única afición de Belarmino al arte zapaterial consistía en restaurar el calzado viejo.*

⁸⁹ Příklad citován z publikace Zavadil, B., Čermák, P. 2008. *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum.

V tomto případě se můžeme zeptat otázkou ¿Consistía en qué?
Jedná se tedy o předmět nepřímý.

K odlišení předmětu od příslovečného určení nám mohou pomoci tato určitá kritéria:

- předmět má ve větě vždy valenční závislost, příslovečné určení je zřídka kdy valenční
- předmět vyjadřuje předmětnost, zatímco příslovečné určení vyjadřuje okolnost
- předmět určíme pomocí předložky ve spojení s osobním/tázacím zájmenem, příslovečné určení zjistíme pomocí tázacího příslovce (jednoduchého nebo ve spojení s předložkou).

2.2. Specifikace analýzy

Typy příslovečného určení jsou většinou heterogenní jak z pohledu syntaktického, tak i z pohledu sémantického. V českém jazyce dělíme příslovečná určení z hlediska místa, času, způsobu, příčiny, původu, původce a výsledku. Příslovečné určení příčiny zahrnuje vlastní příčinu, účel, podmínku nebo přípustku a bývá většinou vyjádřeno vedlejší větou. Užití podstatného jména v prostém nebo předložkovém pádě často kolísá mezi významy vyjádření příčiny.

Analýza je zaměřena především na příslovečná určení místa, času a způsobu, která se vyznačují tím, že upřednostňují vyjádření členské. V češtině řadíme k příslovečnému určení způsobu i širokou škálu významů, a to vlastní způsob, přirovnání, míru, účinek a zřetel, a proto je v češtině jejich výskyt velmi častý.

Jelikož i ve španělštině má nejčetnější zastoupení právě příslovečné určení místa, času a způsobu, hlavní pozornost je věnována společné analýze těchto třech typů. Ostatní klasifikace jsou stručně vyhodnoceny a jejich frekvence výskytu je porovnána s ostatními příslovečnými určeními. Všechny příklady budou citovány z analyzovaných českých a španělských publicistických textů, které byly pro analýzu této práce vybrány.

Při porovnávání obou textů lze vyvodit závěr, že v českém textu je daleko větší zastoupení příslovečných určení než v textu španělském. Zatímco v českém textu se příslovečné určení objevilo v 660 případech, ve španělském textu to bylo pouze v 479 případech. Pokud bychom tato zastoupení vyjádřili procentuálně, procentní podíl příslovečných určení ve španělském textu činil 43 %, v českém textu 57 %.

Příslovce vyskytující se ve zkoumaných textech patří mezi nejtypičtější vyjádření příslovečného určení místa, času i způsobu. Příslovce a jména v prostém nebo předložkovém pádě mají stejnou funkci a často i stejný význam ve větě.

Příklad: *tady /na tomto místě*

letos/ v letošním roce

česky/ v češtině

Nejčastější použití příslovcí je právě v rámci příslovečného určení času a způsobu. Příslovečné určení místa dává přednost vyjádření jménem.

Nerovnoměrnost ve využití podstatného jména a příslovce je dána především skladbou možných příslovcí, které patří ke každé z uvedených sémantických skupin. V průměru nejčastěji je příslovcem vyjádřeno příslovečné určení způsobu, které má k dispozici nejbohatší skladbu příslovcí. Sémantickým základem této skupiny jsou příslovce odvozená od přídavných jmen, která nesou většinou kvalitativní význam, a která mají schopnost vyjádřit různorodé věcné obsahy a zhodnotit kvalitu děje.

Př. *Dobře, jistě, spolehlivě, hlavně, přímo, velmi.*

2.2. Příslovečné určení místa ve španělských a v českých textech

Příslovečné určení místa patří jak ve španělštině, tak v češtině k nejčastěji používaným příslovečným určením. Blíže specifikují místní okolnosti děje a podle toho, na jakou otázku odpovídají, je dělíme na příslovečná určení statická anebo dynamická. Statická zjistíme pomocí tázací otázky kde, zatímco na dynamická se ptáme otázkami kam, kudy nebo odkud. Příslovečné určení místa se vyjadřuje příslovcem nebo podstatným

jménem s předložkovými vazbami. Následující praktická část je zaměřena na rozbor jejich formy, postavení a frekvence.

2.2.1. Forma příslovečného určení místa

V příslovečném určení místa převažují příslovce deiktického tedy poukazovacího charakteru jako např. *tady, tam, zde/aquí, ahí*. Ty se využívají především v mluvených projevech, ale nalézt je můžeme i v písemném textu. Vzhledem k tomu, že počet příslovcí pro vyjádření příslovečného určení místa je omezený, převládá v této skupině vyjádření podstatným jménem.

Příklad spojení předložky a podstatného jména: *En esta misma ciudad, la Liga de Nacional de Fútbol Americano decidió aplazar el partido previsto.*
Po Řecku se mračna stahují nad Portugalskem.

K vyjádření příslovečného určení místa prostřednictvím podstatného jména přispívá do jisté míry i skutečnost, že do této skupiny řadíme i mnohá určení, která obrazně vyjadřují význam jiný než místní.

Př. *Pekín tiene unas reservas en divisas de unos 2,7 billones de dólares.*
Klaus se trefil i v souvisejícím odhadu, že stát bude mít s hospodařením velké problémy.

Na základě analýzy větných členů, které příslovečné určení místa nejčastěji rozvíjí, bylo možné dojít k závěru, že příslovečné určení místa se pojí nejčastěji se slovesem, na kterém ovšem není ve většině případů valenčně závislé.

Př. *Las presiones funcionan en ambas direcciones.*
Letiště v Newarku v neděli večer přestalo přijímat i vypravovat lety.

Vyskytují se ovšem i případy, ve kterých příslovečné určení místa se stává obligatorním větným členem, bez něhož by věta postrádala význam.

Př. *Na hranici chudoby se ocitlo kolem milionu penzistů.*

*Banka organizuje sbírky především těch potravin, které je nutno vzhledem k prošlým záručním lhůtám stahovat z **prodeje**, ale které jsou hygienicky nezávadné.*

2.2.2. Postavení příslovečného určení místa

Z hlediska postavení španělského příslovečného určení místa lze potvrdit, že nejčastěji věta začíná podmíněm, následuje sloveso, předmět přímý/nepřímý anebo příslovečné určení. V textu se ovšem objevují i deklinace tohoto slovosledu.

Př. *En ella han fijado la línea roja que les llevaría a convocar la segunda Belga general en menos de medio año.*

Más allá del retraso de la edad legal de jubilación, el acuerdo, tanto con sindicatos como con partidos políticos, parece mucho más sencillo en otros puntos que el Gobierno también tiene la intención de modificar como el periodo de cómputo para calcular el importe de la futura pensión, elevándolo de los 15 años actuales a un periodo mayor.

V tomto typu věty vedle sebe stojí dvě příslovce, kdy příslovce *más* klasifikujeme podle množství a příslovce *allá* podle místa.

Typickým příkladem tématizace, kdy příslovečné určení místa stojí na prvním místě a tím na něj klademe důraz, je tato věta.

Př. *Aquí la ley hace una distinción.*

Postavení příslovečného určení místa v češtině je velmi variabilní. V podstatě ho lze nalézt kdekoliv ve větě. Velmi často se vyskytuje na první pozici ve větě, především pokud chceme dané příslovečné určení místa tématizovat.

Př. *V Severní a Jižní Karolíně se v neděli ocitlo 100 000 domácností bez elektřiny.*

Velmi frekventované je jeho postavení přímo za slovesem. Nicméně často bývá i jeho pozice za podmětem věty, kdy předchází sloveso.

Př. *Letiště v Newarku v neděli večer přestalo přijímat i vypravovat lety a zatím není jasné, kdy bude znovu v provozu.*

Pokud není cílem příslovečné určení místa tématizovat, stojí většinou na poslední pozici ve větě.

Př. *Tělo bylo nalezeno na strmém srázu v údolí Pod Vřesovou studánkou.*

V tomto typu věty klade autor důraz na nalezené tělo a ne na místo nalezení, proto klade příslovečné určení místa až na konec větného celku.

2.2.3. Frekvence příslovečného určení místa

Příslovečné určení místa se ve španělském textu objevilo celkem ve 185 případech, zatímco v českém textu to bylo ve 220 případech. Z hlediska této analýzy se příslovečné určení místa řadí ve španělštině na první místo výskytu příslovečných určení vůbec. V češtině se příslovečné určení místa vyskytuje jako druhé nejčastější, hned po příslovečném určení času.

Graf č.1

Příslovečné určení místa bylo ve španělském textu vyjádřeno ve 170 případech spojením podstatného jména s předložkou a pouze v patnácti případech bylo vyjádřeno samotným příslovcem. Nejčastěji, celkem osm krát, bylo použito příslovce *donde*. Další příslovce, které se v analyzovaném španělském textu objevilo je příslovce *frente, aquí, ahí, adelante, allá a cerca*.

V češtině se vyjádření příslovečného určení místa shoduje se španělštinou. V naprosté většině, celkem ve 204 případech, je příslovečné určení místa vyjádřeno podstatným jménem ve spojení s předložkou. Pouze šestnáct krát je příslovečné určení místa vyjádřeno příslovcem. V textu se vyskytovala tato příslovce místa: *kde, tam, odkud, zde, tady, kudy, nikde*. Nejčastěji se v textu opakovala příslovce *zde a kde*.

V španělských textech se velmi často objevovala příslovečná určení místa ve spojení s předložkou a vlastním názvem města nebo státu; př. *en Boston, en Filadelfia*; popřípadě určení směru př. *en dirección noroeste, en la costa este*.

Velmi často se vyskytlo v textu spojení předložky a podstatného jména bez členu; př. *a casa, en vestíbulos, en sanitarios, en clubes de fumadores*.

Nicméně nejčastěji je příslovečné určení místa vyjádřeno právě pomocí předložky ve spojení se členem, případně ukazovacím zájmenem a podstatným jménem; př. *a las carreteras, en los viajes, en los mercados globales, entre los dirigentes, en la cumbre, en este aeropuerto, en ambas economías.*

Zájmeno ve spojení s předložkou se vyskytlo např. ve spojení *en ellas*.

V textu se nevyskytlo příslovečné určení místa, které by bylo vyjádřeno podstatným jménem bez předložky, přídavným jménem, které by se neměnilo v rodě ani čísle, ani konstrukcemi ve spojení s infinitivem, gerudiem anebo participiem.

I v českém textu byla velmi často užita příslovečná určení místa vztahující se k zeměpisné oblasti. Tuto skutečnost můžeme přiložit tomu, že bylo čerpáno z publicistických textů, které ve většině případů zasazují text do nějakého zeměpisného, ale i časového kontextu. Proto jednoznačně převažují v publicistických textech příslovečná určení místa společně s příslovečným určením času.

Př. *v oblasti New Yorku, v Portugalsku, na Ostružné, v pražské Troji, v mexickém státě Chihuahua.* I v českém textu se vyskytují příslovečná určení, která vyjadřují směr; př. *na severozápadě, od jihozápadu, od západu.*

Nejčastěji se v textu příslovečné určení místa objevuje ve spojení předložky a podstatného jména; př. *k Ústavnímu soudu, v oblasti, ve funkci, poblíž hranic, v nížinách, v ruce, v ulicích, do insolvence.* Případně jsou podstatná jména rozvíta přídavným jménem, přivlastňovacím/ukazovacím zájmenem nebo číslovkou; př. *v opuštěné vodárenské věži, na namrzlé silnici u Svitav, do chráněné krajinné oblasti, v insolvenčním rejstříku, v tomhle městě, do jejího domova, na šesti podlažích, z třetího patra.*

V českém textu se také objevily tři případy příslovečného určení místa, které jsou tvořeny pomocí předložky a zájmena.

Př. *Oblast je chráněná organizací Unesco a žije v ní mnoho chráněných živočišných druhů.*

V českých textech v některých případech dochází k řetězení příslovečných určení místa. Ve větě tak stojí dvě až tři příslovečná určení místa vedle sebe.

Př. *Tělo bylo nalezeno **na strmém srázu v údolí Pod Vřesovou studánkou.***

*Určitou kuriozitou tohoto zatmění byl fakt, že **nikde na povrchu Země** jej nešlo pozorovat jako úplné.*

*Pás totality začne **v Antarktidě**, skončí ale až **ve Středozevním moři v blízkosti Pyrenejského poloostrova.***

Ve španělském textu lze nalézt i složitější syntax, kde v rámci jedné věty se vyskytuje až pět příslovečných určení místa.

Př. *Milliones de viajeros permanecen varados **en los aeropuertos** y también*

***en las carreteras del país, donde** la situación también se ha complicado, en una de las jornadas más intensas de traslados que se viven a lo largo de todo el año **en Estados Unidos**, ya que corresponde a la vuelta **a casa** tras las vacaciones de Navidad.*

*En los sitios **donde** haya habitaciones para fumadores solo se podrá fumar **en ellas: ni en pasillos, ni en ascensores, ni en vestíbulos**, por ejemplo.*

2.2.4. Porovnání španělského a českého příslovečného určení místa

Při porovnání španělského příslovečného určení místa s českým můžeme konstatovat tyto závěry. Co se formy týká, tak příslovečné určení místa dává v obou jazycích přednost vyjádření jménem před vyjádřením příslovcem. To je dáno především tím, že v této skupině příslovečného určení převažují spíše příslovce poukazovacího charakteru, jejichž výčet je značně omezený. V analyzovaných textech se ve španělském textu objevilo příslovce pouze patnáctkrát, v českém textu pouze šestnáctkrát.

Postavení příslovečného určení místa ve španělštině není tak variabilní v porovnání s češtinou. Zatímco v češtině můžeme příslovečné určení místa nalézt na jakékoli pozici ve větě, ve španělštině se objevuje nejčastěji na jejím konci. Nicméně existují i variace klasického španělského slovosledu, a pokud se mluvčí rozhodne dát důraz na příslovečné

určení, stojí pak na začátku věty. Stejně jako v češtině ho tedy lze nalézt na jakékoli pozici ve větě, nicméně ve většině případů převládá klasický španělský slovosled s příslovečným určením na konci věty.

Samotná frekvence příslovečného určení místa je v obou jazycích velmi vysoká. Ve španělském textu se jednalo o nejvíce zastoupené příslovečné určení. V českém textu bylo zastoupeno 220 krát, ve španělském 185 krát. Analyzované texty potvrdily hypotézu, že čeština disponuje vyšší frekvencí užití příslovečného určení místa.

2.3. Příslopečné určení času ve španělských a v českých textech

Příslopečné určení času vyjadřuje časové okolnosti děje. Klasifikujeme ho jak z aspektu syntaktického, tak i z hlediska jeho sémantické role ve větě. Ačkoli je ve většině případů valenčně nezávislé na slovesu, jeho funkce ve větě je nezastupitelná. Vyjadřuje se jednak prostřednictvím příslovce, podstatného jména ve spojení s předložkou anebo vedlejší větou.

Příslopečné určení času je ve své podstatě ojedinelé tím, že zvolené příslovce má dopad na čas časovaného slovesa ve větě. I tato skupina příslovečného určení má několik příslovcí deiktického tedy poukazovacího charakteru. Nicméně stejně jako u příslovečného určení místa, tak i u příslovečného určení času je jejich počet značně omezen. Mezi deiktické příslovečné určení času patří např. příslovce: *aquí, ahí, allí* a všechny jejich varianty ve spojení s předložkami.

2.3.1. Forma příslovečného určení času

Příslopečné určení času nedisponuje tak hojným počtem příslovcí pro vyjádření konkrétního časového údaje, nicméně jejich frekvence může být velmi vysoká např. v publicistických textech, což potvrzuje i výběr autorkou analyzovaných textů.

Př. *Hoy, ayer, todavía, cuando, aún, entonces, ahora, luego, después.*

Dnes, ráno, letos, dávno, včera, zítra, již, ještě, brzy.

Príslovečné určenie času býva kromě příslovce vyjádřeno i spojením předložky s podstatným jménem, předložky s příslovcem, ukazovacím zájmenem ve spojení s podstatným jménem, vedlejší větou anebo i konstrukcemi ve spojení s infinitivem, gerundiem a participiem.

Příklad spojení předložky s podstatným jménem:

*El nerviosismo **en los meses posteriores** a la caída de Lehman Brothers se hizo patente en unas declaraciones públicas del primer ministro chino Wen Jiabao. Trojice prezidentů se rozhodla, že se pokusí vyřešit vleklou krizi v Pobřeží slonoviny, kde se **na konci listopadu** za vítěze prezidentských voleb prohlásili dva soupeři.*

Příklad spojení předložky s příslovcem:

*La investigación desarrollada **hasta ahora** por la Fiscalía se ha basado fundamentalmente en el contenido de esos informes. **Už nyní** se podíl lidí závislých na humanitární pomoci odhaduje na deset procent obyvatel.*

Příklad spojení ukazovacího zájmena ve spojení s podstatným jménem:

*El temporal, que impactará con toda su fuerza **este lunes** ha obligado a cerrar el aeropuerto JFK de Nueva York y el Newark de Nueva Jersey. Podle německého tisku by společnost **během tohoto roku** mohla přijmout až čtyři tisíce nových pracovníků.*

Příklad spojení s infinitivem vyjadřující příslovečné určenie času ve španělském textu:

*También para que la reforma sea progresiva y no haya que hacerla en 2020, de forma brusca, ha insistido **antes de volver** a tender la mano a los grupos de la oposición y sindicatos para debatir la reforma.*

Co se týče valenční závislosti příslovečného určení času na slovesu, můžeme říci, že příslovečné určení času není ve většině případů valenčně závislé na slovesu.

2.3.2. Postavení příslovečného určení času

Postavení příslovečného určení času ve španělštině se nějak výrazněji neliší od postavení příslovečného určení místa. Najít ho můžeme jak na začátku, tak i na konci věty, ale v rámci analýzy zkoumaných textů lze shrnout, že stojí většinou na začátku věty, což odráží opět skutečnost, že analyzovány byly publicistické texty.

Další skutečnost, kterou nelze přehlédnout, je fakt, že pokud se ve větě vyskytuje příslovečné určení času společně s příslovečným určením způsobu, pak příslovečné určení času stojí zpravidla za příslovečným určením způsobu.

*Příklad: El anuncio llega **junsto un día después** de que el Pacto de Toledo concluyera su dictamen con el que tradicionalmente se consensúa el camino a seguir luego por el Gobierno en la reforma del sistema de pensiones.*

Co se týče postavení příslovečného určení času v češtině, těžko bychom hledali jednotné kritérium pro jeho postavení ve větě. Najít ho můžeme ve větě na kterémkoli místě a jeho pozice, která ať už je na začátku věty, za slovesem nebo na konci věty, je téměř vyrovnaná. Jednotně ani nelze říct, zda je anteponováno před jiným příslovečným určením, jeho pozice není ani v tomto ohledu jednotná.

2.3.3. Frekvence příslovečného určení času

Příslovečné určení času se ve španělském textu objevilo celkem ve 111 případech, zatímco v českém textu to bylo ve 222 případech. Ve španělštině se příslovečné určení času řadí na druhé místo z hlediska použití, v češtině je jeho pozice na prvním místě. Jeho výskyt je v českém jazyce z hlediska zkoumaných textů dvojnásobný.

Graf č.2

Příslovečné určení času se ve španělském textu objevilo celkem 111 krát. Nejčastěji bylo vyjádřeno spojením předložky a podstatného jména, a to celkem v 57 slovních spojeních. I počet příslovcí pro vyjádření příslovečného určení času je poměrně hojný, celkem se v analyzovaném textu vyskytlo 40 krát. Spojení předložky s příslovcem se v textu objevilo jeden krát a spojení ukazovacího zájmena s podstatným jménem osm krát. Vyjádření příslovečného určení času pomocí vedlejší věty se v textu vyskytlo ve třech případech a zároveň se v textu objevila dvě příslovečná určení času, která byla vyjádřena prostřednictvím infinitivní vazby.

Příslovečné určení času v češtině má vyšší frekvenci výskytu a užití než ve španělštině. Nejčastěji bylo vyjádřeno prostřednictvím spojení předložky s podstatným jménem nebo podstatným jménem v prostém pádě a to celkem ve 141 slovním spojení. Vyjádření pomocí příslovce bylo v textu vyjádřeno v 70 případech. Vyjádření příslovečného určení času pomocí vedlejší věty bylo dalším nejčastějším typem vyjádření a to celkem v devíti případech. Následovalo vyjádření slovního spojení ukazovacího zájmena a podstatného jména ve dvou případech.

I pro vyjádření příslovečného určení času je nejtýpčtější spojení předložky s podstatným jménem. Spojení předložky a podstatného jména může být rozvito i dalšími slovními druhy, nejčastěji přídavným jménem, zájmenem nebo číslovkou; př. *tras las vacaciones de Navidad, antes del cierre, en una de las jornadas, hasta el martes, en los meses posteriores.*

Vyjádření příslovečného určení času příslovcem zaujímá ve svém výskytu také celkem vysoký podíl. Nejčastěji se v textu objevovaly tyto příslovce: *cuando, todavía, aún, entonces, hoy, ayer, ahora, luego, siempre.*

Spojení ukazovacího zájmena s podstatným jménem je ve španělském textu více užitá než v textu českém. Ve španělském textu se vyskytlo například v těchto spojeních: *este lunes, esta madrugada, durante este lunes, para este domingo.*

Spojení předložky a příslovce se v textu vyskytlo pouze 1 krát; př. *hasta ahora.*

Podobně jako v češtině, i ve španělštině se objevila souvětí, ve kterých je příslovečné určení času nejčastěji vyjádřeno pomocí spojky *cuando* nebo *en cuanto*.

Př. *El nerviosismo alcanza su punto más alto cuando China presiona a Estados Unidos con la posibilidad de cambiar su política de compra de bonos tras una venta de armas a Taiwán.*

Vyjádření příslovečného určení času pouze prostřednictvím samotného podstatného jména není příliš frekventované; př. *los pasados días 9, 10 y 13; el 13 de marzo de 2009.* Většinou se jednalo o vyjádření kalendářních dnů.

Vyjádření příslovečného určení času infinitivní vazbou se objevilo pouze v těchto případech: *Tras conocerse la noticia, antes de volver.*

V českém textu bylo příslovečné určení času vyjádřeno nejčastěji spojením předložky a podstatného jména; př. *v pondělí, před půl rokem, na Štědrý den, při aféře, při první vážnější krizi, do 23. prosince, v posledních týdnech, v novoročním projevu, v listopadu, před osmi lety.* Tato slovní spojení bývají stejně jako ve španělštině rozvity dalšími slovními druhy, nejčastěji přídavným jménem, číslovkou nebo neurčitým zájmenem.

Vyjádření příslovečného určení času pomocí příslovce představuje v celkové míře výskytu téměř jednu třetinu. Nejčastěji se v textu objevují tato příslovce: *někdy, teď, brzy,*

dosud, naposledy, pak, když, dnes, vždy, nedávno, již, poté, letos, ještě, dokdy, doposud, později, vloni, hned, zatím, zprvu. V porovnání se španělskými příslovci lze konstatovat, že jsou jak v českém, tak ve španělském textu užity podobná příslovce pro vyjádření příslovečného určení času.

Vyjádření příslovečného určení vedlejší větou bylo v českém textu vyjádřeno celkem devět krát. Příklad: *Pobřeží slonoviny čekalo na prezidentské volby deset let, přesně od doby, kdy se hlavou státu stal Laurent Ghagbo.*

Spojení ukazovacího zájmena a podstatného jména je v češtině užíváno méně než ve španělštině a v českém textu se objevila pouze tato dvě spojení: *tento měsíc, během tohoto roku.*

Stejně jako ve španělštině, ani v češtině není vyjádření příslovečného určení času prostřednictvím samotného podstatného jména příliš frekventované a označuje většinou kalendářní den. Vyskytlo se pouze osm krát; př. *roku 2011, 21. srpna 2017, 13. října.*

2.3.4. Porovnání španělského a českého příslovečného určení času

Podobně jako u příslovečného určení místa dává i příslovečné určení času přednost jmennému vyjádření před vyjádřením prostřednictvím příslovce. Nejčastěji je tedy příslovečné určení času vyjádřeno předložkou s podstatným jménem, a to v obou sledovaných jazycích. Vyjádření příslovcem je druhou nejčastější formou vyjádření příslovečného určení času, ačkoli ani jeden ze sledovaných jazyků nedisponuje hojným počtem příslovcí pro vyjádření konkrétního časového údaje. Užití příslovce bylo v obou jazycích poměrně vyrovnané, lehce ovšem převažovalo jeho užití v českém textu. Z dalších jmenných vyjádření lze v textu objevit spojení ukazovacího zájmena s podstatným jménem, vedlejší větou, předložkou s příslovcem nebo infinitivní vazbou ve španělském textu.

Postavení příslovečného určení času ve španělštině se neliší od postavení příslovečného určení místa. Najít ho lze na jakékoli pozici ve větě a opět svou úlohu hraje to, jaký důraz mluvčí či pisatel na toto určení klade. Pokud vedle sebe ve větě stojí příslovečné určení času společně s příslovečným určením způsobu, stojí zpravidla příslovečné určení času za příslovečným určením způsobu. V češtině lze příslovečné určení času objevit na jakékoli pozici, velmi častá je jeho pozice za slovesem ve větě.

Co se frekvence výskytu týče, převládá vyjádření příslovečného určení času v českých textech, a to přesně o jednu polovinu. Zatímco ve španělském textu bylo vyjádřeno 111 krát, v českém textu byl jeho počet 222 příslovečných určení času. Proto i v tomto typu příslovečného určení potvrdily analyzované texty hypotézu, že čeština má vyšší frekvenci výskytu příslovečného určení času, zatímco ve španělštině je možné kromě jmenných spojení a příslovcí vyjádřit příslovečné určení času i prostřednictvím spojení s infinitivem, gerundiem nebo participiem.

2.4. Příslovečné určení způsobu ve španělských a v českých textech

Příslovečné určení způsobu označuje okolnosti děje, kvalitu slovesného děje anebo způsob jeho provedení. Nejčastěji bývá prezentováno přímo nebo prostřednictvím přirovnání. Příslovečné určení způsobou nejčastěji rozvíjí sloveso, dále přídavné jméno nebo jiné příslovce. Ve většině případů bývá vyjádřeno příslovcem, ale pokud neexistuje morfologicky tvořené příslovce, tak pak je sděleno prostřednictvím podstatného jména ve spojení s předložkou.

2.4.1. Forma příslovečného určení způsobu

Příslovečné určení způsobu můžeme ve španělštině klasifikovat podle Španělské královské akademie až do devíti podskupin. Nejčastěji bývá vyjádřeno příslovcem, ale vyjádřeno může být předložkou s podstatným jménem nebo předložkou s příslovcem.

Příklady příslovcí pro vyjádření příslovečného určení způsobu:

Cómo, igual, mucho, poco, así, rara vez, con dureza, según, por escrito, incluso, sin excepciones, en cambio, en general, con toda su fuerza, con rachas.

Ve španělštině sem řadíme i příslovce zakončená koncovkou *–mente*.

Př. *extremadamente, fuertemente, tremendamente, internamente, directamente, colectivamente, precisamente, expresamente, fundamentalmente, previsiblemente,*

tradicionalmente.

Př. v češtině: *zdarma, především, početně, zcela, celkem, bezprostředně, přesně, velmi, výrazně, navzájem, pomalu, společně, okamžitě, elegantně, nejvíce, zřejmě, relativně, stoprocentně, původně, písemně, načerno, nově, podobně, pravidelně, těžko.*

Příklad spojení předložky s podstatným jménem:

En otras palabras, teme que Washington rebaje artificialmente el valor de su deuda con una rápida subida de la inflación.

*Nejzajímavější je červené klubové křesílko, které **na zakázku** vyrobila společnost Omodo.*

Příklad spojení předložky s příslovcem:

*La tormenta llegará **en breve**.*

V českém textu se nevyskytoval příklad spojení předložky s příslovcem pro vyjádření příslovečného určení způsobu.

4.4.2. Postavení příslovečného určení způsobu

Postavení příslovečného určení způsobu ve španělské větě může stát na jakékoli pozici. Jeho postavení se odvíjí od toho, vedle kterého slovního druhu stojí nebo jakou roli ve větě vykonává.

Zdůraznění příslovečného určení způsobu stojí na první pozici ve větě, nicméně těchto případů našla autorka v textu minimálně.

Př. ***Y a su vez,** el embajador trata de que la reforma financiera siga adelante en China.*

Príslovečná určení způsobu zakončená koncovkou *–mente* stojí vždy přímo za slovesem.

Př. *Con esos números, cualquier movimiento puede ser **tremendamente** desestabilizador.*

Pokud vykonává funkci jmenného přísudku, stojí zpravidla za slovesem.

Př. *Ecuador está hoy **de luto**.*

Jako větný modifikátor stojí zpravidla v čele věty a může být samostatnou intonační jednotkou.

Př. ***En general**, no se puede fumar, salvo en las cubiertas de los barcos.*

Postavení příslovečného určení způsobu v české větě nepodléhá žádným ustáleným pravidlům. Může být vyjádřeno kdekoli ve větě a jeho význam se nezmění, ani pokud jeho pozici ve větě přesuneme.

Kvantitativní příslovečná určení, stejně jako ve španělštině, stojí zpravidla za slovesem.

Př. „*Terén tam je **velmi nepřístupný**“*, uvedl náčelní Horské služby Jeseníky Michal Klimeš.

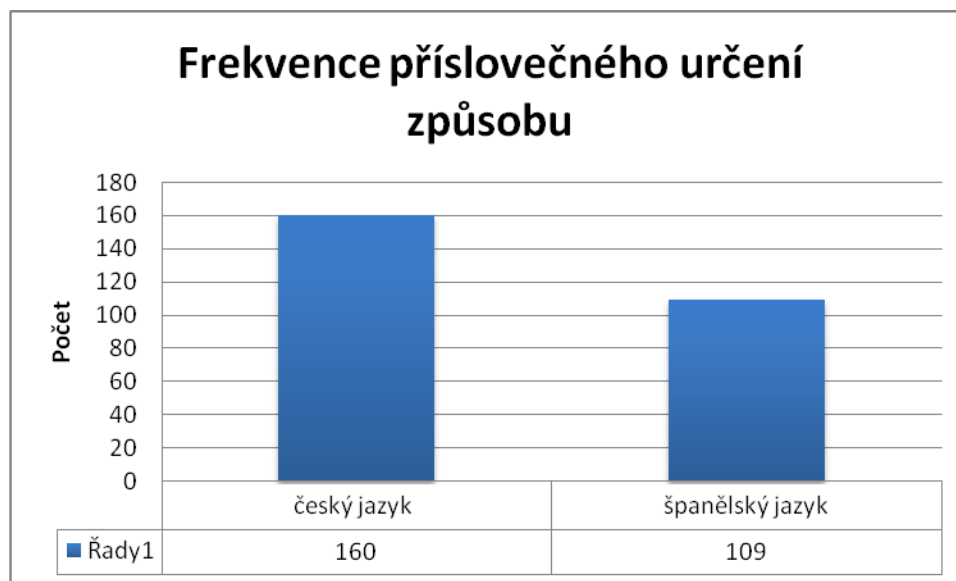
Stejně tak svou roli hraje důraz, který chceme na dané příslovečné určení dát.

Př. ***Předně** by se nám všem zlepšila nálada.*

4.4.3. Frekvence příslovečného určení způsobu

Příslovečné určení způsobu se ve španělském textu vyskytlo 109 krát. V českém textu byl jeho výskyt opět častější, celkem se v textu vyskytlo 160 krát. Ačkoli je ze tří analyzovaných příslovečných určení nejméně frekventované, i tak je jeho podíl výskytu v obou sledovaných jazycích velmi vysoký.

Graf č.3

Příslovečné určení způsobu se vyskytlo ve španělském textu celkem 109 krát. Nejčastěji bylo vyjádřeno příslovcem, a to celkem ve 49 možných případech, z čehož patnáct příslovcí bylo zakončeno koncovkou *-mente*. Druhým nejčastějším způsobem jeho vyjádření je spojení předložky a podstatného jména. Tato slovní spojení v podobě příslovečného určení způsobu se v analyzovaném textu vyskytla ve 43 slovních spojeních. Spojení předložky a příslovce není ani ve španělském textu zcela zanedbatelné. Tato slovní kombinace pro vyjádření příslovečného určení způsobu se vyskytla v textu sedmnáct krát.

Příslovečné určení způsobu v češtině má také vyšší frekvenci výskytu a užití než ve španělštině. Celkem se v textu objevilo 160 krát a ve 149 výskytech bylo vyjádřeno samotným příslovcem. Pouze v jedenácti slovních spojeních bylo vyjádřeno předložkou s podstatným jménem.

Vyjádření příslovečného určení způsobu příslovcem patří v obou sledovaných jazycích k nejčastější formě vyjádření. Ve španělském textu se objevila např. tato příslovce: *pronto, como, lo contrario, rara vez, raro, así, justo, incluso, fuertemente, tremendamente, directamente, internamente, artificialmente, ligeramente, oficialmente, colectivamente*. Nejčastěji se v textu objevilo příslovce *como*, celkem šestnáct krát.

Spojení předložky a podstatného jména je v porovnání s užitím příslovce téměř vyrovnané. V textu se vyskytla např. tato spojení: *con toda su fuerza, con rachas, con especial virulencia, con mano duro, en dólares, en palabra, con la posibilidad, ante el temor*. Z analyzovaného textu vyplývá, že ve většině případů je užitá předložka *con* nebo *en*.

Slovní spojení předložky a příslovce je další možností kombinace pro vyjádření příslovečného určení způsobu. Ve španělském textu se vyskytla tato spojení: *en breve, al menos, en general, por escrito, al fijo, al descubierto, en lo peor*.

Pokud bychom se zaměřili na analýzu příslovečného určení způsobu podle klasifikace Španělské královské akademie, našli bychom v textu jak příslovečná určení čistě modální, tak i příslovečná určení nedomodální.

Příklad komitativního příslovečného určení, které doprovází slovesný proces a specifikuje jeho stav nebo situaci: *El temporal, que impactará **con toda su fuerza** este lunes, ha obligado a cerrar el aeropuerto JFK de Nueva York y el Newark de Nueva Jersey*.

Příklad modálního příslovečného určení výsledku činnosti, který nám vyjadřuje výsledek nějaké proměny nebo procesu a změny jeho stavu: *La principal incógnita de la reforma de las pensiones que está **en marcha** ya se ha despejado*.

Příklad nedomodálního příslovečného určení množství označující kvantitativní charakter okolnosti: *Estados Unidos pierde fuelle, **al menos** desde el punto de vista económico*.

Příklad nedomodálního příslovečného určení původce děje označujícího agenta nebo původce pasivního děje: *Los Juzgados de Madrid serán también previsiblemente los encargados de instruir las denuncias que las asociaciones de empresarios y organizaciones de consumidores como OCU y FACUA han interpuesto contra los controladores **por los perjuicios económicos** causados por su postura*.

Pro české příslovečné určení způsobu je nejtýpčtější vyjádření prostřednictvím příslovce, jehož podíl na tomto vyjádření činí 93 %. Nejčastěji objevovanými příslovci v analyzovaném českém textu jsou např. tato: *zdarma, příliš, především, zcela, celkem, bezprostředně, přesně, velmi, výrazně, navzájem, pomalu, společně, okamžitě, elegantně, nejvíce, zřejmě, relativně, pravidelně*.

Kombinace předložky s podstatným jménem není příliš časté spojení v českém jazyce pro vyjádření příslovečného určení způsobu. Zde uvádíme několik málo příkladů z českého textu: *bez elektřiny, bez proudu, na základě, v přepočtu, na zakázku, za pomoci, v průměru, bez prostředků, na osobu, bez jídla*.

2.4.4. Porovnání španělského a českého příslovečného určení způsobu

Při porovnání španělského a českého příslovečného určení způsobu najdeme ze tří hlavních sledovaných příslovečných určení pravděpodobně největší rozdíly. Jak v češtině, tak i ve španělštině bývá nejčastěji vyjádřeno příslovcem. V češtině převažuje příslovce nad jinou formou vyjádření, zatímco ve španělštině je vyjádření pomocí předložky s podstatným jménem na téměř vyrovnané pozici. Vyjádření prostřednictvím předložky a příslovce představuje ve španělském textu šestnáct procent, zatímco v českém textu se neobjevilo vůbec. Čeština jednoznačně volí pro vyjádření příslovečného určení způsobu příslovce.

Zatímco postavení příslovečného určení způsobu není v češtině nějak zvlášť pevně vázáno na jiné slovní druhy, ve španělštině lze vyzorovat některá pravidla. Jedná se například o příslovce zakončená příponou *-mente*, jejichž pozice ve větě je vždy za slovesem, stejně tak za slovesem bychom našli příslovečná určení ve funkci jmenného přísudku. Typicky větné modifikátory stojí na začátku věty a mohou být i samostatnou intonační jednotkou.

Při porovnání frekvence opět můžeme konstatovat, že v češtině převládá výskyt příslovečného určení způsobu. Ve španělském textu bylo vyjádřeno příslovečné určení způsobu 109 krát, z toho 49 bylo vyjádřeno příslovcem, 43 předložkou ve spojení s podstatným jménem a sedmnáct předložkou s příslovcem. V českém textu se vyskytlo

160 příslovečných určení způsobu, z nichž 149 bylo vyjádřeno příslovcem a zbylých jedenáct předložkou s podstatným jménem. Z této analýzy je patrné, že příslovečné určení způsobu preferuje v obou sledovaných jazycích příslovečné vyjádření před vyjádřením jmenným, ale španělský jazyk připouští i velmi často jmenné variace. Tím se podstatně liší od příslovečného určení místa a času, kde naopak převládalo vyjádření jmenného charakteru.

2.5. Ostatní příslovečná určení ve španělském textu

Jelikož v praktické části textu se vycházelo z klasifikace příslovečných určení podle Španělské královské akademie, ostatní příslovečná určení byla klasifikována také podle tohoto členění. Po příslovečném určení místa, času a způsobu se nejvíce v textu vyskytovalo příslovečné určení množství, a to celkem ve 44 případech. Nejčastěji byly zastoupeny tyto příslovce: *más, además, tanto, apenas, poco, tantas veces, muy, algo, solo, mucho, muchas más, al menos, tres veces*.

Příslovečné určení potvrzení bylo v textu vyjádřeno celkem 21 krát. Uvádíme zde příslovce potvrzení, které se textu objevila: *también, ya, sí, seguro, claro*. Nejčastěji se v textu opakuje příslovce *también* a *sí*.

Příslovečné určení negace se vyskytlo v textu ve dvanácti případech. Byly to tyto příslovce: *ni-ni, no, tampoco, nada*.

V textu bylo jednou zastoupeno jedno příslovečné určení pochybnosti a to příslovcem *tal vez*.

V textu se také objevilo několik příslovečných určení příčiny. Celkem tři příslovečná určení důvodu a jedno příslovečné určení účelu.

Příklady příslovečného určení důvodu: *debido a la nieve, por un presunto delito, por el delito*.

Příklad příslovečného určení účelu: *para este domingo*.

2.6. Ostatní příslovečná určení v českém textu

I v rámci českého textu lze příslovečná určení dále členit na příslovečná určení příčiny, původu, původce děje nebo výsledku činnosti. V českém textu se objevily všechny druhy, a proto následně zde uvádíme jejich příklady.

Příslovečné určení příčiny se v českém textu objevilo deset krát. Zde uvádí některé příklady: *díky oživení poptávky a snížení nákladů, na základě oznámení, pro masové porušování lidských práv, kvůli počasí.*

Příslovečné určení původu bylo v textu zastoupeno pouze pět krát.

Příklad: *všechny vozy nad 3,5 tuny.*

Příslovečné určení původce děje se v textu objevilo dva krát.

Příklad: *Oblast je chráněná organizací Unesco.*

Nejčastěji z výše uvedených bylo v textu zastoupeno příslovečné určení výsledku a to až celkem v 41 případech.

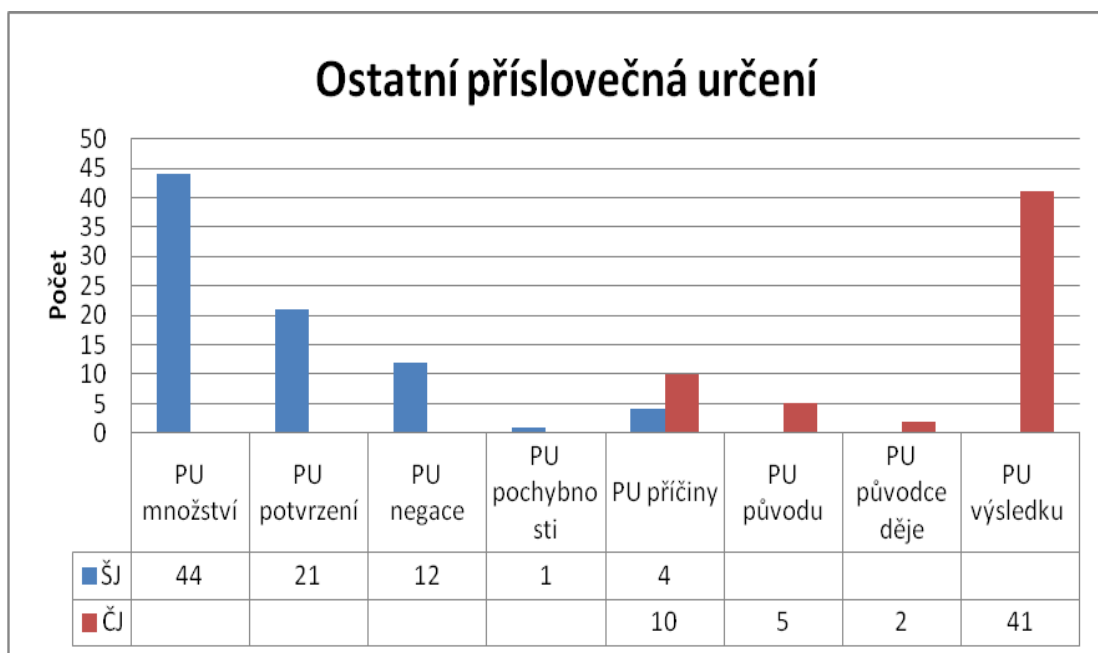
Příklady příslovečného určení výsledku: *Sněhová kalamita zasáhla New York, tisíce letů a sto tisíc rodin je bez proudu.*

Státní zaměstnanci se pustili do demonstrací a stávek.

Cuidad Juárez, které je s letošními třemi tisíci násilnými úmrtími považováno za nejvražednější město světa.

Pronajal si ji na 99 let a přestavěl na šestipatrový byt.

Graf č.4

Tabulka č. 4 shrnuje celkový počet nalezených příslovečných určení obou jazykových verzí. Z tabulky vyplývá, že ve španělském jazyce bylo z ostatních příslovečných určení nejpoužívanější příslovečné určení množství, které dosahuje téměř stejného zastoupení, jako příslovečné určení výsledku činnosti v češtině. Naopak nejnižší zastoupení mělo ve španělštině příslovečné určení pochybnosti, v češtině to bylo příslovečné určení původce děje a příslovečné určení původu. Okrajově bylo též vyjádřeno příslovečné určení negace a potvrzení. Společnou klasifikací pro oba jazyky je příslovečné určení příčiny, které ovšem převažuje v českém jazyce. Pokud bychom porovnali jejich výskyt, pak v tomto případě španělština převažuje v počtu vyjádření ostatních příslovečných určení. Analyzované texty ve španělštině vykazují 82 výskytů, zatímco české texty pouze 58 příslovečných vyjádření.

3. Závěr

Ve funkci českého příslovečného určení převažují jmenné tvary s předložkou, a to až v 59,69 %. Ve využití pádů je nejužívanější lokál (35 %), následuje genitiv (25 %), instrumentál (čtrnáct procent) a akuzativ (čtrnáct procent). Vyjádření příslovcem tvoří 40,31 %. Ve funkci španělského příslovečného určení převažuje také jmenné vyjádření s předložkou, a to v 70,86 %. Vyjádření příslovcem představuje 30,14 %.

Pokud porovnáme jednotlivé druhy příslovečných určení, docházíme k závěru, že použití konkrétního pádu odráží významové rozdíly každého druhu. Pro příslovečné určení místa, na které se zeptáme pomocí otázky kde, je nejcharakterističtější použití lokálu, ale velmi časté je i užití předložkového genitivu. Ten použijeme, pokud chceme zjistit odpověď na otázky typu kam, odkud.

Př. Sociální demokraté škrty dali k Ústavnímu soudu.

Pro příslovečné určení času je také nejvíce využíván lokál, kterým určujeme odpověď na otázku kdy, anebo opět předložkový genitiv, kterým odpovídáme na otázky odkdy, dokdy.

*Př. Vyhlídku, která stojí vedle vodárenské věže, mohou turisté navštěvovat **od jara do podzimu**.*

Ve skupině příslovečného určení způsobu se použije instrumentál jako pád nástroje.

*Př. Věci veřejné při první vážnější krizi pohrozily rozbitím koalice a pod tlakem klesajících preferencí a fiaska v komunálních volbách se rozhodly partnery z ODS a TOP 09 **zlobit tlakem** na „sociální rozměr reforem“.*

Četné využití má především předložkový genitiv.

*Př. Investovaná částka přesáhla 15 milionů korun, téměř z **poloviny** ji zafinancovala Evropská unie.*

V češtině málo čtená příslovečná určení původu disponují jediným jazykovým prostředkem pro vyjádření a tím je předložkový genitiv.

Pro určení původce děje je používán instrumentál, často ve spojení s pasívem.

Př. *Oblast je chráněná **organizací Unesco**.*

V určení výsledku převažuje předložkový akuzativ.

Př. *Česká republika se umisťuje **na nejhorších příčkách** v Evropě z hlediska uspokojení věřitelů.*

Z kvantitativního hlediska mají příslovečná určení původu, původce a výsledku okrajové postavení. Nelze je vyjádřit vedlejší větou.

Příslovečné určení příčiny bývá nejčastěji vyjádřeno vedlejší větou z důvodu složitosti sdělovaného obsahu.

Př. *Letos vstoupí v platnost novela insolvenčního zákona, jež by měla omezit šikanózní insolvenční návrhy, tzn. případy, kdy se firmy posílají do **insolvence kvůli nízkým pohledávkám**, např. v rámci konkurenčního boje.*

Z výše uvedeného popisu vyplývá, že pro vyjádření českého příslovečného určení místa převažuje užití podstatného jména, a to zejména proto, že škála vhodných příslovcí je pro vyjádření místa velmi chudá. Pro vyjádření příslovečného určení času je vyjádření příslovcem a podstatným jménem vyrovnanější, nicméně i v této skupině převažuje jmenné vyjádření. Naopak pro příslovečné určení způsobu je nejtypičtější vyjádření příslovcem.

Co se španělského příslovečného určení týče, forma vyjádření příslovečného určení místa je shodná s českým příslovečným určením místa. I tady jednoznačně převažuje vyjádření podstatným jménem před vyjádřením příslovcem. Příslovečné určení času svou formou také odpovídá českému příslovečnému určení času a jmenné vyjádření převažuje nad vyjádřením pomocí příslovce. Nejvíce se svou formou od českého příslovečného určení liší příslovečné určení způsobu, kde sice i ve španělštině převažuje vyjádření

prostřednictvím příslovce, ale nezanedbatelné není ani vyjádření prostřednictvím podstatného jména.

Postavení příslovečného určení místa, času i způsobu je v rámci českého jazyka velmi variabilní a lze ho objevit na téměř jakékoli pozici ve větě. V rámci analýzy českého textu se autorce nepodařilo odhalit žádné závazné pravidlo, podle kterého by bylo možné postavení příslovečného určení ve větě klasifikovat. Nicméně protože se analýza týkala publicisticky orientovaných textů, velmi často byla pozice příslovečného určení právě na začátku věty. Důvodem je tendence k tematizaci daného příslovečného určení, kdy slovosled věty se stává slovosledem subjektivním.

Postavení příslovečného určení ve španělštině je stabilnější a ve většině případů převládá typický španělský slovosled, kde na prvním místě stojí podmět, následuje přísudek a dále předmět přímý/nepřímý nebo příslovečné určení. I v rámci španělského textu lze potvrdit silnou tendenci k tematizaci příslovečného určení a anteponování této jednotky na začátek věty. Jeho postavení závisí také na důrazu, který chce pisatel na dané příslovečné určení dát, nicméně zpravidla má sklon stát blízko slovesa. Nejpravidelnější se jeví pozice příslovečného určení způsobu, pro které existují některá pravidla, především pro příslovečné určení vyjádřené příslovcem.

Frekvence příslovečného určení je v češtině vyšší než ve španělštině. V češtině dosahuje frekvence příslovečného určení 57 %, zatímco ve španělštině dosahuje jeho frekvence 43 %. V českém textu bylo nejfrekventovanější příslovečné určení času (222 vyjádření), následovalo příslovečné určení místa (220 vyjádření) a na třetím místě bylo příslovečné určení způsobu (160 vyjádření).

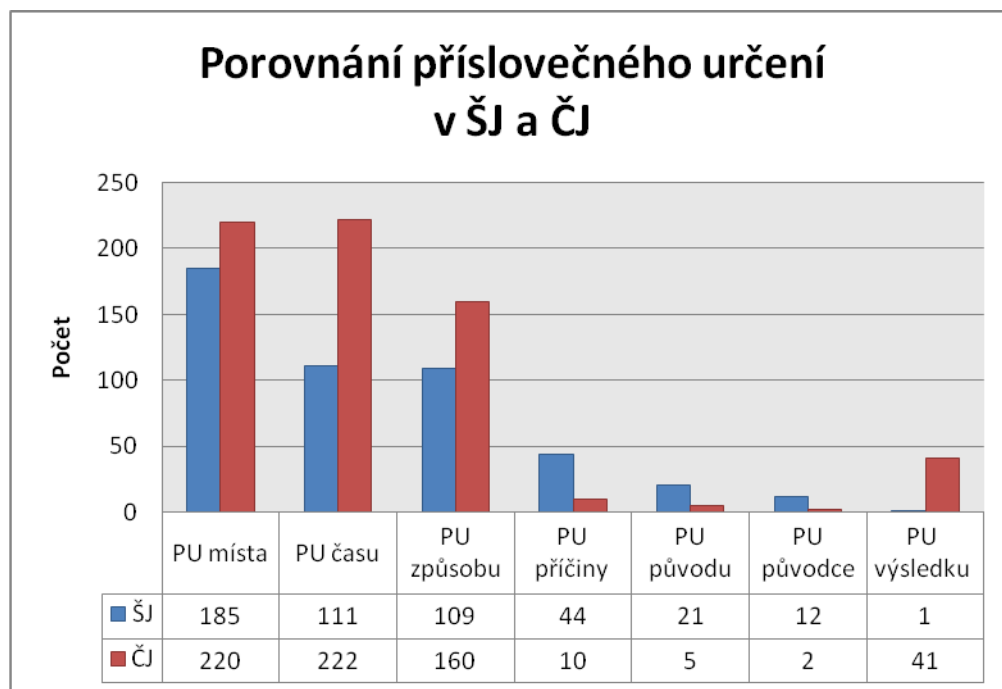
Ve španělském textu je jeho frekvence v porovnání s češtinou o čtrnáct procent nižší a na prvním místě z hlediska frekvence stojí příslovečné určení místa (185 vyjádření). Na druhé pozici stojí příslovečné určení času, jehož frekvence v porovnání s příslovečným určením místa je o poznání nižší (111 vyjádření). Na třetí příčce, stejně jako v češtině stojí příslovečné určení způsobu (109 vyjádření).

Z výše uvedených závěrů vyplývá, že čeština jednoznačně disponuje vyšší frekvencí užití příslovečného určení než španělština. Toto tvrzení dokládá analýza dvou zkoumaných publicistických textů, které tuto hypotézu potvrdily.

Naopak španělština disponuje vyšší variabilitou pro vyjádření příslovečného určení, které lze kromě příslovce, spojení předložky a podstatného jména, předložky a příslovce, vedlejší věty, vyjádřit i konstrukcemi s infinitivem, gerundiem nebo participiem. Tato rozdílnost vyplývá také z možnosti výběru prostředků k jeho vyjádření, protože příslovečné určení ve španělštině může stát i jako povinný či nepovinný doplněk predikátu, může být vyjádřen i jako podmět věty nebo jako přímý předmět ve spojení s přídavným jménem.

Z hlediska postavení příslovečného určení lze najít společný jednotící prvek, kterým je silná tendence k tématizaci příslovečného určení a jeho stavění na začátek věty. Ačkoli španělština disponuje velkou syntaktickou volností, inklinuje spíše k tradičnímu slovosledu, kdy příslovečné určení stojí až za slovesem ve větě. Pro češtinu je v tomto případě příznačná velká volnost a variabilita, kterou mu umožňuje rozvinutá soustava koncovek. Slovosled české ani španělské věty není pevný, protože funkce slova není závislá na jeho umístění ve větě.

Graf č. 5

Tato tabulka č. 5 porovnává všechny druhy příslovečných určení, jejichž klasifikace je shodná pro oba analyzované jazyky. Z údajů je patrné, že nejvyšší frekvence ve španělském a v českém textu dosahují právě příslovečná určení místa, času a způsobu. Největších rozdílů v rámci sledovaných příslovečných určení mezi španělštinou a češtinou dosahuje především příslovečné určení času, jehož výskyt je v češtině až dvojnásobný oproti španělštině. Celkem významný rozdíl ve výskytu lze sledovat i u příslovečného určení způsobu a příslovečného určení výsledku činnosti. V jejich vyjádření je český jazyk bohatší než jazyk španělský. Opačnou tendenci, tedy vyšší výskyt ve španělštině vykazuje např. příslovečné určení příčiny, původu a původce děje.

Vyjádření příslovečných určení v českém textu

Tabulka č. 1

Příslovečné určení	Jméno		Příslovce		Celkem	
	ks	%	ks	%	ks	%
Místo	204	44,51	16	6,64	220	33,33
Čas	143	34,10	70	29,48	222	33,63
Způsob	11	2,64	149	62,44	160	24,24
Příčina	6	1,44	4	1,61	10	1,51
Původ	5	1,21			5	0,75
Původce	2	0,44			2	0,30
Výsledek	41	9,45			41	6,21
Celkem	412		239	100	660	100,00

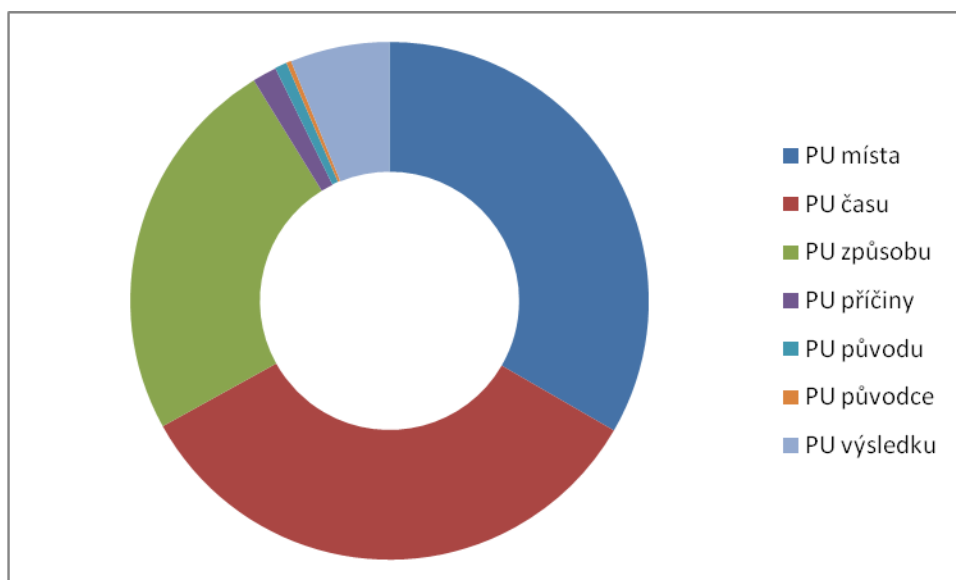
*tabulka neobsahuje vyjádření prostřednictvím vedlejší věty

Tabulka vyjádření příslovečného určení v českém textu prezentuje výsledky, kterých bylo dosaženo při analýze českého textu. Jak lze z tabulky vyčíst, celkem se v českém textu objevilo 660 příslovečných určení, z nichž 239 bylo vyjádřeno samotným příslovcem a 412 bylo vyjádřeno jménem, nejčastěji ve spojení s předložkou. Z tabulky lze jednotlivě vyčíst, kolik příslovečných určení bylo v textu nalezeno, jakého byly druhu a zároveň jestli byly vyjádřeny příslovcem nebo jménem. Všechny druhy příslovečných určení jsou vyčísleny i procentuálně.

Výsledky získané z analýzy českého textu potvrzují, že jednoznačně nejvíce se příslovce pro vyjádření příslovečného určení objevuje u příslovečného určení způsobu. Naopak nejméně lze jeho výskyt potvrdit u příslovečného určení příčny a příslovečného určení místa. Některá příslovečná určení nebyla příslovcem vyjádřena vůbec. Na druhé straně lze konstatovat, že pro vyjádření příslovečného určení v češtině převažuje vyjádření jmenné a to u všech druhů s výjimkou příslovečného určení způsobu. Nejvyšší zastoupení jmenného vyjádření zaujímá příslovečné určení místa. Celkově lze z výsledků analýzy vyvodit, že výskyt příslovečného určení místa a příslovečného určení času byly v textu velmi vyrovnané. Oproti tomu příslovečné určení původu, původce a příčiny má v českém textu pouze okrajové zastoupení.

Grafické vyjádření příslovečného určení v českém textu

Graf č. 6

Tento prstencový graf znázorňuje zastoupení jednotlivých druhů příslovečných určení, které se objevily v českém textu. Z grafu je možné rozklíčovat tři druhy příslovečných určení, z nichž každé zaujímá téměř jednu třetinu. Jedná se o příslovečné určení místa, příslovečné určení času společně s příslovečným určením způsobou. Nejmenší zastoupení představují příslovečná určení příčiny, původu, původce děje a výsledku. Rozdíly mezi příslovečným určením původu, původce a výsledku jsou v rámci grafu téměř nepatrné.

Vyjádření příslovečných určení ve španělském textu

Tabulka č. 2

Příslovečné určení	Jméno		Příslovce		Celkem	
	ks	%	ks	%	ks	%
Místo	170	61,15	16	7,94	185	38,30
Čas	65	23,48	41	20,49	111	22,98
Způsob	43	15,46	66	32,43	109	22,56
Množství			44	21,49	44	9,10
Potvrzení			21	10,20	21	4,34
Negace			12	5,91	12	2,48
Pochybnosti			1	0,44	1	0,20
Celkem	278	100	201	100	483	100,00

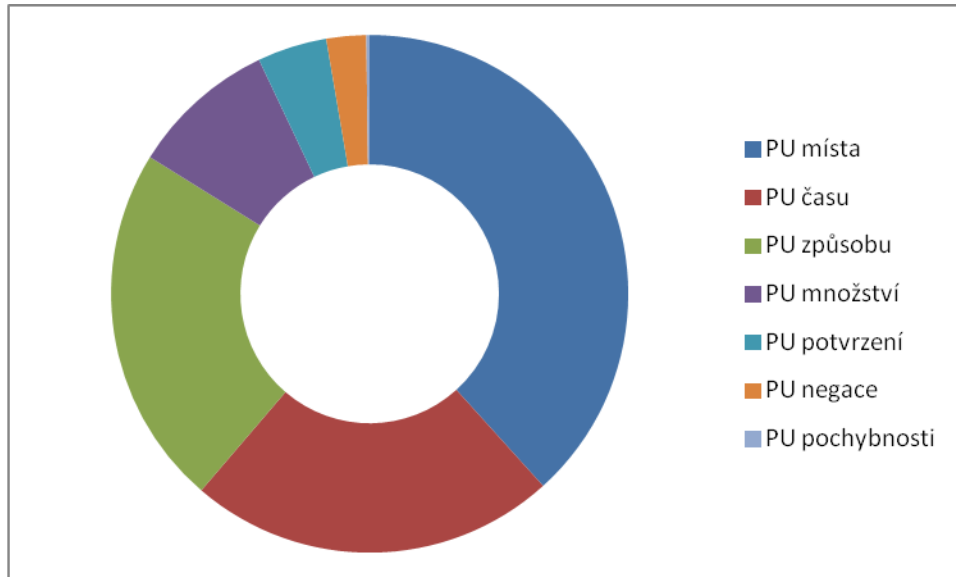
*tabulka neobsahuje vyjádření prostřednictvím vedlejší věty, infinitivem, gerundiem či participiem

Tabulka vyjádření příslovečných určení ve španělském textu je koncipována stejně jako tabulka, která hodnotí vyjádření příslovečných určení v rámci českého textu. Z analýzy španělského textu lze konstatovat nižší frekvenci příslovečného určení než v textu českém. Ve španělském textu bylo nalezeno celkem 483 příslovečných určení, z nichž 201 bylo vyjádřeno příslovcem a 278 jmenným vyjádřením ve spojení s předložkou nebo bez předložky. Český jazyk je bohatší na jmenné vyjádření, ale i ve španělském jazyce je jeho použití pro vyjádření příslovečného určení častější formou než samotné příslovce.

Nejčastěji bylo ve španělském textu použito příslovečné určení místa, které dosahovalo přes 38 % všech příslovečných vyjádření. Příslovečné určení místa bylo nejčastěji vyjádřeno jmennou formou, stejně jako v češtině. Zastoupení příslovečného určení času a příslovečného určení způsobu bylo téměř vyrovnané. Oba druhy přesahovaly přes 22 % všech vyjádření. Pro vyjádření příslovečného určení způsobu bylo nejčastěji použito příslovce, s čímž se španělština opět shoduje s češtinou. Příslovečná určení množství, potvrzení, negace a pochybnosti byla naopak vyjádřena pouze příslovcem. Jejich použití, s výjimkou příslovečného určení množství, je v porovnání s příslovečným určení místa, času a způsobu téměř okrajové. Příslovečné určení pochybnosti nedosáhlo v rámci analyzovaného textu ani jedno procento.

Grafické vyjádření příslovečného určení ve španělském textu

Graf č. 7

Následuje poslední prstencový graf, který znázorňuje zastoupení příslovečného určení ve španělském textu. Z tohoto grafu jsou rozdíly mezi výskytem příslovečných určení v rámci španělského textu přehlednější. Největší zastoupení představuje příslovečné určení místa. Zastoupení příslovečného určení času a způsobu je velmi vyrovnané. Následuje je příslovečné určení množství, příslovečné určení potvrzení, příslovečné určení negace a jako poslední stojí příslovečné určení pochybnosti.

Resumen

La tesis Forma, frecuencia y posición del complemento circunstancial en los textos españoles no literarios en comparación con el checo está dividida en tres partes. Del nombre de la tesis podemos deducir que hemos analizado forma, frecuencia y posición del complemento circunstancial en textos españoles y de la misma forma hemos progresado en los textos checos. Para el análisis hemos elegido noticias diarias de los periódicos El País, Hospodářské noviny e Idnes (noticias de Internet). Sendas muestras contaban cinco mil palabras de textos periodísticos. La tesis tiene por objetivo revelar cómo los dos idiomas se diferencian entre sí y cómo, cuánto y dónde se utiliza el complemento circunstancial en los textos no literarios. Por eso hemos decidido analizar los textos periodísticos.

La parte teórica analiza varios libros de lingüistas españoles y checos para determinar las distintas definiciones del complemento circunstancial. Según Zavadil y Čermák⁹⁰: *„el complemento circunstancial es un elemento adverbial, adadjetivo o adadverbial que señala una circunstancia. Por lo general no es de carácter valencial, aunque excepcionalmente también existen complementos circunstanciales valenciales. Tiene una rica subdivisión semántica de acuerdo con el carácter de la circunstancia señalada.“* La definición para el complemento circunstancial según Králová⁹¹ es: *„el complemento circunstancial suele definirse como elemento no argumental del verbo, ofrece una mayor capacidad de permutación dentro de la oración y, en comparación con los demás elementos carece de características formales específicas.“*

Una gran parte teórica la hemos dedicado para clasificar complemento circunstancial según la Nueva Gramática de la lengua española. Esta gramática de la Academia Española Real ofrece una clasificación muy compleja y profunda y para su clasificación suele considerar muchos criterios como por ejemplo la estructura morfológica, el significado, la naturaleza gramatical y también la incidencia sintáctica. Según Nueva Gramática de la lengua española el adverbio es: *„una clase de palabras invariables que se*

⁹⁰ ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum. s. 69

⁹¹ KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974. s. 1964.

caracteriza por dos factores: uno morfológico, la ausencia de flexión, y otro sintáctico, la capacidad de establecer una relación de modificación con grupos sintácticos correspondientes a distintas categorías.“ En esta tesis hemos salido principalmente de su clasificación. Tradicionalmente los complementos circunstanciales se clasifican por su significado en los siguientes grupos: complemento circunstancial de lugar, de tiempo, de modo, de cantidad, de causa, de afirmación, de negación y de duda.

En cuanto a la clasificación del complemento circunstancial checo hemos salido de la Gramática básica de la lengua checa I del grupo de los autores Stybík, Čechová, Hauser y Hošnová. Ellos determinan el uso del complemento circunstancial en checo y lo clasifican en once grupos diferentes. La clasificación en español se diferencia de la clasificación checa en algunas categorías. El checo distingue más clases que el español.

En la parte teórica también hemos concentrado nuestra atención al orden de las palabras. Cada lengua tiene mayor o menor libertad para expresar los elementos de un enunciado o una oración pero en general todas las lenguas suelen tener un orden básico o un orden predominante mediante cual ponen en manifiesto la información más importante. El profesor Luis Alberto Hernando Cuadrado⁹² dice que: *„Todos los sistemas lingüísticos disponen, en mayor o menor grado, de ciertas normas obligatorias para establecer el orden en que hayan de aparecer las palabras en el esquema sintagmático, aumentando o disminuyendo, al mismo tiempo, la libertad de éstas en cuanto a su colocación en relación directa con el número de variaciones morfológicas que posean.*“ En el ámbito checo a la cuestión del orden de palabras contribuyeron significativamente los lingüistas de la escuela de Praga, concretamente V. Mathesius, F. Daneš y J. Firbas. Ellos atendieron la perspectiva funcional de la oración y según su contribución la oración está dividida en dos partes, el tema y el rema.

En la parte práctica hemos llegado a estas conclusiones. En español la forma más utilizada para expresar complemento circunstancial es por medio de un adverbio, por medio de sustantivo o grupos nominales con/sin preposición, por medio de adjetivo inmovilizado en género y número, por medio de pronombres precedidos de preposición o bien por medio de construcciones de infinitivo, gerundio, participio u oraciones subordinadas. Al contrario

⁹² HERMANDO CUADRADO L.A. (2005): *El orden de palabras en español*. Universidad Rey Juan Carlos. s. 163.

en checo existen solamente cuatro formas para expresar complemento circunstancial. Se puede expresar por medio de adverbios/locuciones adverbiales, por medio de sustantivos o grupos nominales declinados con/sin preposición o bien por medio de oraciones subordinadas adverbiales. Hemos averiguado que el español dispone de una mayor variedad de formas para expresar complemento circunstancial que el checo. No obstante, ambas lenguas modifican a los verbos, a los adjetivos y también a otros adverbios.

En la siguiente parte de la tesis hemos analizado la posición del complemento circunstancial y hemos salido del trabajo de Luis Alberto Hernando Cuadrado El Orden de palabras en español. En esta parte llegamos a la conclusión que el complemento circunstancial en español tiene una posición más regular aunque de las lenguas románicas el español posee la mayor libertad sintáctica. En la mayoría de los casos prevalece orden de palabras típico lo que quiere decir que en primer lugar está el sujeto, seguido por el predicado y después aparece objeto directo/indirecto o complemento circunstancial. No obstante su posición en ambas lenguas depende del énfasis que se le quiere dar pero a menudo suele estar próximo al verbo. Como modificadores oracionales suelen colocarse al comienzo de la oración. Puesto que hemos analizado textos periodísticos en ambas lenguas notamos una fuerte tendencia a la tematización o topicalización, es decir, la anteposición del elemento al principio de la oración. En cuanto a la posición del complemento circunstancial en checo podemos decir que no hay una norma rígida y que podemos encontrarlo en cualquier posición.

En la última parte de la tesis nos hemos dedicado a la frecuencia del complemento circunstancial y podemos afirmar que en este ámbito existen las diferencias bastante significativas entre las dos lenguas. La frecuencia del complemento circunstancial en el checo es superior al complemento circunstancial en el español. En el checo su frecuencia alcanza el 57 % mientras que en el español alcanza solamente el 43 %. En el checo el complemento circunstancial más utilizado es el complemento de tiempo, seguido por el complemento de lugar y el complemento de modo. En el español el primer lugar lo ocupa el complemento de lugar, seguido por el complemento de tiempo y el complemento de modo.

En el texto checo hemos encontrado en total 660 palabras del complemento circunstancial. Unos 239 de ellos fueron expresados por medio de adverbio y otros 412 por medio de sustantivo a menudo con preposición. Los resultados obtenidos del análisis del

texto checo indican que el adverbio es el medio más utilizado para expresar el complemento circunstancial de modo. Al contrario el adverbio es el menos utilizado para expresar el complemento circunstancial de causa y complemento circunstancial de lugar. No obstante podemos afirmar que para expresar el complemento circunstancial en checo prevalece evidentemente expresión nominal en todas las clases (formas) de los complementos circunstanciales con excepción del complemento circunstancial de modo. La representación más alta de la expresión nominal (jmenné vyjádření) la tiene el complemento circunstancial de lugar. En general, de los resultados obtenidos del análisis podemos decir que la frecuencia del complemento circunstancial de lugar y del complemento circunstancial de tiempo fue muy equilibrada dentro del texto checo. En el tercer lugar en frecuencia está el complemento circunstancial de modo. Al contrario, el complemento circunstancial de origen, de causante y de causa tiene en el texto checo solamente una representación marginal.

Desde el análisis del texto español se puede constatar que en el español hay una menor frecuencia del complemento circunstancial en comparación con el checo. En los textos españoles analizados hemos encontrado en total 483 palabras del complemento circunstancial. Unos 201 de ellos fueron expresados por medio del adverbio y otros 278 mediante expresión nominal con o sin preposición. La lengua checa es más rica en expresión nominal pero también en el español prevalece el uso de expresión nominal sobre el uso del adverbio propio. En el texto español el más frecuente es el complemento circunstancial de lugar que alcanza el 38 % de todos los complementos circunstanciales del texto. El complemento circunstancial de lugar fue expresado más a menudo mediante expresión nominal igual que en el checo. La frecuencia del complemento circunstancial de tiempo y de modo fue casi equilibrada. Ambos representaron en el texto más que el 22 %. Para expresión del complemento circunstancial de modo se utilizaba sobre todo el adverbio y también en este ámbito el español coincide con el checo. Al contrario, el complemento circunstancial de cantidad, afirmación, negación y duda fueron expresados solamente por medio de adverbio. El uso de estos complementos es casi marginal en comparación con el uso de complemento circunstancial de lugar, tiempo o modo. El complemento circunstancial de duda no ha alcanzado ni un por ciento.

Los análisis de esta tesis nos han ayudado a comparar el uso del complemento circunstancial en las dos lenguas observadas. En el primer aspecto hemos revelado que el español tiene una mayor variedad de los medios para expresar el complemento circunstancial que el checo. Muy llamativa resulta ser la mayor frecuencia del complemento circunstancial en el checo que supera la frecuencia del español por el 14 %. Al referirse a la posición del complemento circunstancial podemos encontrar un elemento idéntico para ambas lenguas que es una fuerte tendencia a la tematización. Los resultados obtenidos en este análisis sirven para la inspiración y reflejan las conclusiones a las que hemos llegado mediante una comparación de los textos no literarios en ambos idiomas.

Seznam literatury

- ALARCOS, E. (1995): *Gramática de la lengua española*. Madrid, Espasa Calpe.
- BÁEZ S.J., DUBSKÝ J., KRÁLOVÁ J. (1999): *Moderní gramatika španělštiny*. Plzeň, Fraus.
- HERMANDO CUADRADO L.A. (2005): *El orden de palabras en español*. Universidad Rey Juan Carlos.
- DUBSKÝ J. (1993): Medios léxico-gramaticales de comunicación. In: *Linguistica Pragensia*, 1-7.
- GILI GAYA S. (2000): *Curso superior de sintaxis española*. Edim, Barcelona.
- GÓMEZ TORREGO L. (2002): *Gramática didáctica del español*. Ediciones SM, Madrid.
- FERRARI, A. (1998): Estereotipos lingüísticos y traducción. In: *Hieronymus Complutensis*, 6-7.
- KRÁLOVÁ J. (2005): „Frecuencia relativa de los elementos oracionales en español“. In: *Las lenguas románicas: su unidad y diversidad*, P. Čermák – J. Tláškal (eds.), Praha, Univerzita Karlova – Filozofická fakulta.
- KRÁLOVÁ J. (2006): „El enfoque contrastivo: el complemento circunstancial en español desde la óptica del hablante checo“. In: *Análisis del discurso: lengua, cultura, valores II*, M. Casado Velarde, R. González Ruiz, Ma. V. Romero Gualda (eds.), Madrid, Arco/Libros, 1961-1974.
- LÓPEZ GARCÍA, A. (1996): *Gramática del español II. La oración simple*. Arco/Libros, Madrid.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2009): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa, RAE.
- MARTINO ALBA P. (2005/2006): „Exposiciones internacionales de arte: studio traductológico“. In: *Hieronymus Complutensis*, 12: 35-50.
- ÑIQUEZ BERNAL A. (2005/2006): „Soluciones aportadas por la traductología y la lingüística aplicada ante el reto actual de la traducción de textos científico-técnicos profesionales y académicos“. In: *Hieronymus Complutensis*, 12: 15-24.
- STYBLÍK, V.: ČECHOVÁ, M.: HAUSER, P.: HOŠNOVÁ, E. (2004): *Základní mluvnice českého jazyka I*. Vyd. Praha: SPN.

ZAVADIL B., ČERMÁK P. (2008): *Sintaxis del español actual*. Praha. Karolinum.

Intenetové zdroje:

El país. Dostupné z < <http://www.elpais.com/global/>>.

Hospodářské noviny. Dostupné z < <http://hn.ihned.cz/>>.

